

Anbefalinger

Borgersamling om Lynetteholm

Slutrapport

September 2023

BORGERSAMLING
OM LYNETTEHOLM

Anbefalinger

Borgersamling om Lynetteholm

Slutrapport

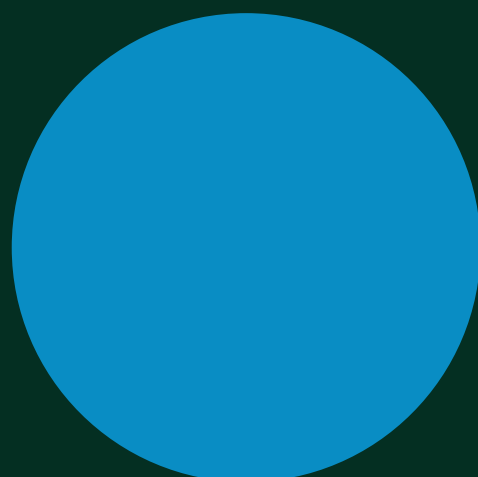
Redigeret og udarbejdet af borgersamlingens
tredjepartssekretariat ved We Do Democracy
September 2023

Design BGRAPHIC

Tryk Christensen Grafisk

Indhold

1 Rapportens opbygning	5
2 Læsevejledning og baggrund for borgersamlingen	7
3 Borgersamlingens anbefalinger	10
Forord	11
Vores prioriteringer og scenarier for arealanvendelse	13
Vores vision	19
Vores værdier	20
Anbefalinger og initiativer – fase 2	22
Delanbefalinger – fase 1	43
4 Udtalelser fra organiserede parter	60
Opdragsgiver	61
Advisory Board	62
Ekspertgruppe	64
Tredjepartssekretariat	66
5 Bag om borgersamlingen	70
Proces, viden og forløb	71
Borgersamlingens forløb	78

Rapportens opbygning

Denne slutrapport præsenterer de endelige anbefalinger som medlemmerne af Borgersamling om Lynetteholm har udarbejdet over to faser – fra november 2022 til august 2023.

Rapporten beskriver desuden borgersamlingens opbygning, metode, forløb, delibereret viden og udtalelser fra borgersamlingens organiserede parter. Rapporten er opdelt i fem dele:

1. Første del udgør en indledning med læsevejledning og baggrund.
2. Anden del præsenterer borgersamlingens forord, prioriteringer og scenarier, samt vision, værdier, anbefalinger og initiativer, der svarer på kernespørgsmålet for fase 2 af borgersamling: Hvordan kan Lynetteholm blive en bydel, der understøtter en bæredygtig udvikling for mennesker, natur og miljø i hovedstadsområdet i fremtiden?
3. Tredje del udgør borgersamlingens delanbefalinger, som blev offentliggjort ved afslutning af borgersamlingens fase 1 i februar 2023. Her præsenteres borgersamlingens guidende principper, samt anbefalinger og initiativer som svarer på kernespørgsmålet: Hvilke fordele og ulemper ser du ved Lynetteholm? Og hvilke anbefalinger har du til den videre proces i udviklingen af Lynetteholm?
4. Fjerde del udgør udtalelser fra parterne, der er organiseret omkring varetagelsen af en uafhængig borgersamling fra opdragsgiver, borgersamlingens Advisory Board, ekspertgruppen samt tredje-partssekretariatets validering.
5. Femte del udgør baggrundsmaterialet, hvor borgersamlingens metode, format, formål og proces beskrives af borgersamlingens sekretariat, der er ledet af We Do Democracy, som har designet og faciliteret borgersamlingen. Her indgår en beskrivelse af borgersamlingens samlede forløb og en oversigt over ekspert- og interessentoplæg.

2

Læsevejledning og baggrund for borgersamlingen

Danmarks største anlægsprojekt spejler som megaprojekt mange af de konflikter og dilemmaer som en lang række storbyer, beslutningstagere og borgere på tværs af landegrænse står overfor, når vi skal løse tidens vilde problemer. Hvordan træffer vi kollektive beslutninger og planlægningsprocesser på en måde så flest mulige oplever både processen og beslutningen som legitim, nødvendig og den bedst mulige løsning på et oplyst grundlag?

En borgersamling er et faciliteret udviklingsforløb, hvor medlemmerne kan tilgå uvildig viden og data, lytte til de forskellige perspektiver og vurderinger og granske projektet på et oplyst grundlag. De repræsentativt udvalgte borgerne på tværs af København og 11 omegnskommuner har tilsammen lagt mere 2.500 timers arbejde i borgersamlingen, hvilket svarer til over 100 døgn sammenlagt arbejde. Rådslagningen er foregået i en periode på over 10 måneder på 12 møder, hvor medlemmerne har arbejdet med to kernespørgsmål over to faser.

I fase 1 har medlemmerne undersøgt fordele og ulemper ved projektet og i fase 2 har medlemmerne arbejdet på anbefalinger til den videre proces på tværs af gruppens forskellighed. Anbefalingerne forholder sig både kritisk og konstruktiv til processen og projektet - og bidrager med anbefalinger til, hvordan vi som by kommer videre herfra og udpeget anbefalinger og værdier som bør være styrende for byudvikling i fremtiden.

Borgersamling om Lynetteholm har ikke mandat til at omgøre beslutningen om anlægsprojektet eller træffe fremadrettede beslutninger. Det er et uvildigt borgerorgan, som har til opgave at rådgive beslutningstagerne og bidrage til en offentlig demokratisk samtale.

Hvad den politiske beslutningstager skal vide

Borgersamlingens anbefalinger er fra start til slut udtryk for medlemmernes egne ord og udgør deres svar på de dilemmaer, som er behandlet ved samlingerne. De er således et unikt kig ind i, hvad et repræsentativt udsnit af borgere på tværs af hovedstadsområdet, alder, køn og uddannelse er optaget af og vil anbefale beslutningstagerne – både nu og fremadrettet for den videre proces for Lynetteholm.

Det har været væsentligt for processen at dele den op i de to fortløbende faser og give offentligheden adgang undervejs til delresultaterne ved den åbne del af borgersamlingen, samt åbne op ved brug af observatører og live-streaming ved samlingerne. Dels for at kunne vurdere den proces og de beslutninger, der var taget forud for borgersamlingens igangsættelse før anbefalinger til det videre forløb, blev igangsat, dels for at give offentligheden adgang til medlemmers arbejde undervejs – blive klogere på flere perspektiver, finde blinde vinkler og udvide den demokratiske samtale undervejs.

Når du læser anbefalingerne, skal du være optaget af, hvordan medlemmerne balancerer projektets indbyggede dilemmaer, tilgår nuancerne i debatten og lykkes med at stå sammen om anbefalinger og initiativer til den videre beslutningsproces og planproces. Anbefalingerne og initiativerne er ikke udtømmende eller skal læses som absolutte svar på et så komplekst udviklingsprojekt som Lynetteholm. Anbefalingerne er baseret på medlemmernes værdier, håb, viden, drømme og kompromisser for fremtiden.

På tværs af borgersamlingens stratificerede forskelligheder viser medlemmernes afstemningsresultater, som blev foretaget ved afslutning af begge faser, en markant fælles opbakning til ordlyden i anbefalingerne og initiativerne. Borgersamlingen udkommer således med anbefalinger med en høj grad af opbakning på, hvilket kalder på opmærksomhed og eftertanke.

Viden, når du læser borgersamlingens anbefalinger for fase 2

Medlemmerne i fase 2 har valgt at udkomme med en samlet indledning for de to faser og udkomme med en beskrivelse af prioriteringer og scenarier for arealanvendelse, for at vise medlemmernes forskellige holdninger til dette,

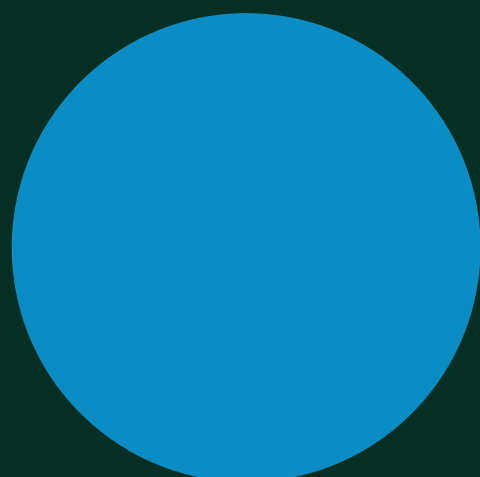
Herefter besvarer borgersamlingens anbefalinger kernespørgsmålet, med en vision, værdiprogram og anbefalinger med konkrete initiativer. Rækkefølgen af anbefalingerne er bestemt af en redaktionsgruppe udpeget af medlemmerne, mens rækkefølgen af initiativerne er bestemt ud fra en afstemning mellem medlemmerne, således at de initiativer med størst opbakning står først under hver anbefaling.

Medlemmerne gransket viden om Lynetteholm, fået og indhentet oplæg fra eksperter, interessenter og gennemlæst en materialesamling fra borgersamlingens uafhængige ekspertgruppe, samt et opslagsværk om projektet fra By & Havn. Materialer, referater, faglige oplæg og live streaminger fra alle samlinger kan ses, læses og høres på borgersamlingens hjemmeside: www.lynetteholm.borgersamling.dk

Borgersamlingen er designet på baggrund af input fra borgersamlingens Advisory Board, ekspertgruppe og internationale eksperter i deliberativt demokrati.

Borgersamlingen følger OECD's principper for deliberative processer og borgersamlingens mandat tydeliggør medlemmernes rettigheder og rolle. Herunder at medlemmerne har til opgave at rådgive og komme med anbefalinger, men ikke beslutte eller designe.

Borgersamlingens opdragsgiver, By & Havn, har forpligtet sig til at viderebringe anbefalinger til projektets politiske beslutningstagere i Borgerrepræsentationen i Københavns Kommune. På samme måde har offentligheden mulighed for at gå på opdagelse i borgersamlingens anbefalinger og få et indblik i en stratificeret offentligheds holdninger til processen, projektet og fremadrettede prioriteringer og værdier for Lynetteholms udvikling.

Borgersamlingens anbefalinger

- ➔ Forord – borgersamlingens udtalelse
- ➔ Prioriteringer og scenarier
- ➔ Vores vision
- ➔ Vores værdier
- ➔ Anbefalinger fra fase 2
- ➔ Anbefalinger fra fase 1

Forord

– borgersamlingens udtalelse

Vi er som borgersamling enige om, at København bliver nødt til at forholde sig til havvandsstigninger og stormflodssikring, og at det ikke er borgersamlingens ønske, at der intet skal gøres. Men vi vurderer, at der er behov for at sikre, at det der gøres, sker på et solidt og uvildigt grundlag. Og på en måde, hvor løsningen ikke bidrager yderligere til problemet med klimaforandringer.

Vi er enige om at være bekymrede for, hvad Lynetteholm kommer til at betyde for København som by og som naturområde. Derfor er der store dele af vores anbefalinger, der handler om at balancere hensyn til kystsikring, klima, biodiversitet og miljø.

Vi vurderer også, at det bliver afgørende, at både lovgrundlaget og planlægningen er fleksibel for at kunne tilpasse løsninger til en fremtid, der er svær at vide sig sikker på.

Anlæggelsen af en ny halvø, kystsikring om byen, samt bebyggelse af en mulig ny bydel og dertilhørende trafikløsning er tilsammen så stor en beslutning, at den kræver en forudgående og tilbunds-gående samtale med byens borgere. Vi vurderer og oplever, at borgerinddragelsen om Lynetteholm er sket for sent. Uanset holdninger til Lynetteholm, så er det principielt problematisk med mangelfuld inddragelse i store fælles udfordringer.

Det har været en kompleks udfordring for os at vurdere det nuværende projekt – både fordi der er mange behov og udfordringer, som projektet skal forholde sig til. Men særligt fordi mange dele i projektet Lynetteholm er blevet blandet sammen. Sammenblandingen gør det svært at vurdere, hvad der er truffet beslutninger om, hvem der træffer beslutninger om hvad, og ikke mindst hvilke konsekvenser de forskellige dele kan få og hvilket behov de svarer på. Sammenblandingen af beslutninger af projektets enkelte dele gør det vanskeligt at have en fælles, nuanceret og åben samtale om Lynetteholm.

Vi anerkender samtidig og tilslutter os etableringen af denne Borgersamling om Lynetteholm som et godt og vigtigt greb i en svær situation. Selvom borgersamlingen blev nedsat for sent, er den et væsentligt bidrag til øget demokratisk styring og medejerskab til Lynetteholm fremover. Det afgørende er nu, at politikerne i Borgerrepræsentationen og i Folketinget, samt at By & Havn som udviklingsselskab, lytter til borgersamlingens samlede anbefalinger og tydeliggør, hvordan man vil gøre brug af vores rådgivning. Og at man bliver ved med at lytte – nu og i fremtiden.

Vi værdsætter muligheden for at bidrage med arbejdet i borgersamlingen og har oplevet at kunne arbejde uforstyrret. Vi er en meget sammensat gruppe mennesker – på tværs af generationer, køn, baggrunde og holdninger til projektet. Det har gennem hele processen været vigtigt for os, at alle stemmer og holdninger blandt borgersamlingens medlemmer har kunnet være til stede i vores arbejde og er repræsenteret i vores endelige anbefalinger.

”Den forskel jeg håber at borgersamlingens arbejde får, er at åbne den offentlige dialog, så vi får en større bevidsthed om hvilke udfordringer vi står over for både i København, men også som nation, og at vi får en lidt mere konstruktiv samtale om det.”

Tanja, Københavns Kommune, 43-59 år,
Arkitekt og Urban Landskabsingeniør studerende

Vores prioriteringer og scenarier for arealanvendelse

– vi er enige om at være uenige

Generelt har vi som borgersamling oplevet en gennemgående enighed omkring rigtig mange tværgående tematikker. Vores vision, værdier og anbefalinger viser alt det, som samler os og som vi er enige om.

I borgersamlingen har vi løbende debatteret arealanvendelse af Lynetteholm. Vi har valgt at give rum til vores uenigheder og forskellige prioriteringer med afsæt i udviklingen af en række forskellige scenarier for den videre udvikling af Lynetteholm. Fra en digeløsning, til en mindre halvø og den fuldt planlagte halvø. Hvert scenarie svarer på de udfordringer og prioriteringer for fremtiden, som vi samlet ser – på hver deres måde. Men den fælles visionen, værdierne og anbefalingerne står vi sammen om.

Vores scenarier er samtidig en illustration på, hvordan en gruppe repræsentative udvalgte borgere forholder sig til udviklingsprojektet Lynetteholm på et oplyst grundlag. Det er vigtigt at pointere, at der ikke er tale om enten eller, men ofte både og.

Det er vores forhåbning, at samtalen om Lynetteholm og Københavns fremtidige udvikling i bredere forstand ikke stopper her og at denne demokratiske samtale bliver en indbygget og permanent del af hele projektet i dets levetid.

”Min oplevelse er, at det har været en rigtig produktiv samtale, hvor der har været plads til at være uenige. Og vi har været uenige, og er det stadigvæk. Men man har faktisk også rykket sig og blevet klogere og udfordret på sine egne holdninger.”

Jonas, Københavns Kommune, 16-25 år, Softwareudvikler.

Beskrivelse af afstemning om prioriteringer og scenarier

På sidste samling stemte medlemmerne om 12 scenarier, fra ingen anlæg af dige eller halvø – til den planlagte halvø med bebyggelse, kystlandskab, infrastruktur, metro og motorvejsafkørsel til Østlig Ringvej. Medlemmerne reducerede de 12 scenarier til fem scenarier, der samlede sig om tre grundvarianter:

1. En digeløsning
2. En mindre halvø, der ikke udbygges ud over Kongedybet med hensyntagen til saltvandsgennemstrømningen i Øresund (i to varianter – en mindre halvø med og uden bebyggelse)
3. Den planlagte halvø, med bebyggelse og kollektiv infrastruktur (i to varianter – den planlagte halvø med og uden privatbilisme og motorvejsafkørsel)

Borgersamlingens prioriteringer og scenarieafstemninger viser at:

- Alle er enige om, at naturen skal prioriteres på Lynetteholm
- Der er en overvægt, der mener, at Lynetteholm skal bebygges
- Over halvdelen mener, at der ikke skal være privatbilisme på øen
- Flertallet mener, at der ikke skal være en motorvejsafkørsel fra Østlig Ringvej på Lynetteholm
- Flertallet foretrækker en halvø frem for et dige.
- Lige under halvdelen mener, at man bør gå videre med den planlagte størrelse af øen

Afstemningsresultater om forskellige scenarier for Lynetteholm

Scenarie 1

Digeløsning – som alternativ til en halvø

Scenarie 2

Lynetteholm som mindre halvø ifht. Kongedybet
– med natur

Scenarie 3

Lynetteholm som mindre halvø ifht. Kongedybet
– med bebyggelse, natur og minimal privatbilisme

Scenarie 4

Lynetteholm i planlagt størrelse
– med bebyggelse, natur, minimal privatbilisme og metro

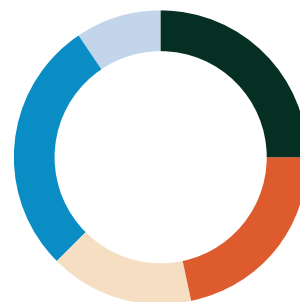
Scenarie 5

Lynetteholm i planlagt størrelse – med bebyggelse, natur, metro og privatbilisme

Borgersamlingens forskellige scenarier for Lynetteholm:

	Scenarie	Andel stemmer
1	Digeløsning – som alternativ til en halvø	25%
2	Lynetteholm som mindre halvø ifht. Kongedybet – med natur	22%
3	Lynetteholm som mindre halvø ifht. Kongedybet – med bebyggelse, natur og minimal privatbilisme	16%
4	Lynetteholm i planlagt størrelse – med bebyggelse, natur, minimal privat bilisme og metro	28%
5	Lynetteholm i planlagt størrelse – med bebyggelse, natur, metro og biltrafik	9%

Rapport om CO₂-beregning

I vores afsluttende arbejde indgik en beregningsrapport, der er udarbejdet af Kraka Advisory, der påviser CO₂ effekterne ved Lynetteholm. Vi vurderer rapporten som et seriøst skøn på Lynetteholms potentielle CO₂ udslip. Vi efterspurgte som borgersamling disse CO₂ beregningerne som en del af vores delanbefalinger, men ville have ønsket at By & Havn involverede borgersamlingen i forudsætningerne for CO₂ beregninger ved de alternative scenarier, som vi i borgersamlingen har været optaget af – ud over digeløsning og den fuldt planlagte halvø.

Vi hæfter os ved at der er stor usikkerhed ved rapportens konklusion og at mange forudsætningerne har taget udgangspunkt i "business as usual". Dette bekræfter os i, at det er nødvendigt at udvikle Lynetteholm efter et princip om forsigtighed, som tager tempoet ud af udviklingen og giver os mulighed for at indarbejde ny teknologi og tilpasse Lynetteholm over tid til det fremtidige klima, samfundsudviklingen og behov.

Bredden af vores forskelligheder

Vi har opstillet akser, der visualiserer bredden af vores forskelligheder, valg af scenarier og tværgående prioriteringer. Akserne forholder sig til størrelsen på Lynetteholm samt natur, bebyggelse og infrastruktur. Prioriteringerne af disse emner har været udslagsgivende og definerer de fem scenarier vi har valgt at opstille for Lynetteholm.

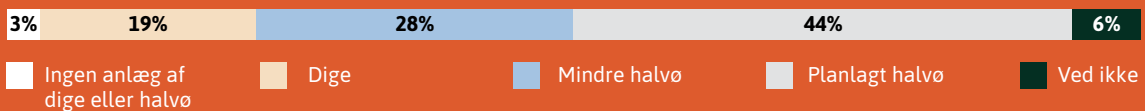
Nogle af de faktorer der påvirker vores prioriteringer omhandler bl.a. gennemstrømningen af saltvand til Østersøen, bevarelse af Kongedybet, fremtidige havvandsstigning, boligmangel, trafikal trængsel i Kbh, jorddeponi, bæredygtighed og CO₂-udledning.

Prioriteringer af arealanvendelse ift. temaer

Vores prioritering af om Lynetteholm kun skal anvendes til natur eller til bebyggelse sammen med natur

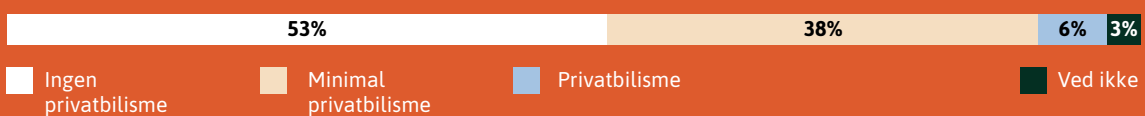
Vores prioritering ifht størrelsen af Lynetteholm

Vores prioritering af metro på Lynetteholm

Vores prioritering af privatbilisme på Lynetteholm.

Vores prioritering af motortrafikvejsafkørsel til Østlig Ringvej på Lynetteholm

Vores vision, værdier
og anbefalinger nedenfor
svarer på borgersamlingens
kerneopgaven:

**”Hvordan kan Lynetteholm
blive en bydel, der understøtter
en bæredygtig udvikling for
mennesker, natur og miljø
i hovedstadsområdet
i fremtiden?”**

Vores vision

– for udviklingen af Lynetteholm

Lynetteholm skal være et foregangseksempel til gavn for de kommende generationer. Lynetteholm skal give flere ejerskab til løsningerne, og fungerer som et levende laboratorium for naturbaserede og bæredygtige¹ løsninger med både naturregenerering og nytænkende bæredygtig byudvikling. Samlet skal Lynetteholm vise en helt ny retning for en bæredygtig og levedygtig udvikling for hovedstaden og verden.

Vi er optaget af et opgør med tidligere tiders belastende udviklingssyn, der forfordeler de store udviklere og skaber byer for de få – frem for byområder som alle kan bidrage til og betale for. Vi ønsker flere med i fællesskaberne og en udvikling, der ikke er på bekostning af naturen og klimaet. Lynetteholm skal som samlet udviklingsproces vise nye løsninger og tilgange, der er med til at give svar på fremtidens klimaforandringer og havvandsstigninger.

Vi ønsker, at øens størrelse og udformning tager hensyn til livet i Østersøen og vil forbedre forholdene for det samlede havmiljø, herunder strømforhold og Østersøens arter. Derudover ønsker vi, at Lynetteholm skal udgøre en integreret del af den samlede storm- og kystsikring for København og omegn.

Vi drømmer om, at Lynetteholm skal være en del af byen, hvor alle kan komme tæt på naturen og kysten. Lynetteholm skal være til gavn for hele København. Lynetteholm skal være fremtidsorienteret, have fokus på CO₂-negativitet og opretholde den naturlige biodiversitet.

1 Se vores definition af bæredygtighed i boks på side 21

Vores værdier

– tværgående værdiprogram for Lynetteholm

Vores værdier er knyttet til vores vision og skal ses som pejlemærker for alle fremtidige beslutninger om udviklingen af Lynetteholm som ny bydel. Vi ønsker, at vores værdier skal være styrende og guidende ved alle valg og prioriteringer i udviklingsprocessen, så en bæredygtig og levedygtig udvikling altid går foran. Vi er optagede af, at Lynetteholm som bydel er bæredygtig på alle planer. Som følge heraf har vi sammenfattet bestemte værdier for natur, klima, mennesker, styring og demokratisk inddragelse, som er tværgående for alle vores anbefalinger.

Klimaneutral og naturfremmende

Klimaforandringer vil berøre alle. Derfor har vi alle et ansvar for at mindske vores klimabelastning og passe på vores natur. Anlæggelsen af en kunstig ø vil være klimabelastende. Det er derfor ekstra vigtigt, at man i alle valg har klimaet og naturen for øje i udviklingen af bydelen. Lynetteholmen skal afspejle samfundets visioner om fremtidens energiforbrug, baseret på vedvarende energikilder. Område skal bidrage positivt til at begrænse konsekvenserne af klimaforandringerne, og tage hensyn til de planetære grænser. Natur og biodiversitet er en vigtig del af menneskets liv og fremtidige eksistensgrundlag – og det fylder for lidt i det København, vi kender i dag. Der skal derfor skabes rum til naturen og biodiversiteten på Lynetteholm. Vi skal gøre en aktiv indsats for at efterlade naturen stærkere og mere levedygtig, samt stille havmiljøet bedre end før igangsætningen af Lynetteholm, gennem regenerative indsatser.

Innovativ, eksperimenterende og ambitiøs

Lynetteholm vil blive en helt ny bydel i København, hvilket er en unik mulighed for at eksperimentere og være ambitiøse på vegne af nye generationer. Vi skal turde at tænke ud af boksen og forestille os, hvordan vi skal leve mere bæredygtigt i fremtidens København. Vi skal gå foran og skabe en helt ny måde at leve på for at bygge og konstruere en bedre bydel. Bedre for jorden, naturen og menneskerne. Vi skal turde at give tid og plads til løbende at blive klogere og ændre planer i takt med udviklingen af samfundet. Vi skal hente grønne løsninger fra hele verden, og vi skal på alle niveauer gå foran som et grønt udstillingsvindue for fremtidens bæredygtige og borgerdrevne byer. Resten af verden står som os over for store klimaforandringer i fremtiden, og vi skal lære af hinanden.

Løsninger skal udvikles i fællesskab og modvirke ressourcetunge individuelle løsninger

Hvis vi skal bo og leve bæredygtigt, skal vi øve os i at bo mindre og tænke mere på at udvikle os i fællesskaber. Vi bliver nødt til at tænke over, hvordan vores hverdag er indrettet, så der er plads til os alle. Vi skal tænke mere kollektivt og afsøge nye modeller til, hvordan vi deler pladsen, og hvordan vi finder løsninger i fællesskab. Vi skal bevæge os væk fra tanken om, at vi alle er kernefamilier med samme behov for et stort hus eller lejlighed og privat bil. Både fordi familier

i dag er mange forskellige størrelser, og fordi både klimaet og fællesskabet bliver bedre, hvis vi lever og transporterer os gennem fælles løsninger. Vores boliger, infrastruktur og energikilder skal flytte sig væk fra individuelle løsninger. Dette kalder på en ø, der modvirker privatbilisme og styrker cyklisme, fælles mobilitet og etablering af lokale, vedvarende energikilder.

Fleksibel udvikling af bydelen i mindre enheder med mere medejerskab

Vi tror på, at alle store løsninger starter i det små. Lynetteholm skal udvikle sig langsomt med respekt for klodens knappe ressourcer. Vi skal blive klogere sammen, skynde os langsomt og turde afprøve nye tilgange over tid. Lynetteholm skal ikke være en ny bydel, der kun drives af de store udviklere med store pengepunge. Grunde skal sælges i små enheder, og de fremtidige beboere på Lynetteholm skal have ejerskab, medejerskab og andel i løsningerne. Vi skal afprøve nye boligformer og kunne flytte fleksibelt rundt i livets mange faser. Lynetteholmen skal samlet være økonomisk inkluderende og transparent. Det er en bunden opgave at udfordre eksisterende ejerskabs- og ejerforhold, så langt flere kan få medejerskab til løsningerne.

Demokratisk deltagelse og mangfoldighed

Den bedste måde at skabe en god og levedygtig by er ved at udvikle den sammen med dem, der skal bo og leve i bydelen. Der er større og større behov for at skabe en samtale på tværs af hele byen om, hvordan vi skal løse nogle af de store udfordringer, vi står overfor i fremtiden. Ved alle større beslutninger og milepæle i udviklingen af Lynetteholm skal byens borgere med i rådslagningen. Flere reelt borgerdrevne demokratiske råd skal sikre, at nye beslutninger, planer og finansieringsmodeller er i tråd med byens behov og ønsker. En ny bydel skal bidrage til et mangfoldigt København, der fremmer og rummer os alle og som afspejler hele Københavns befolkningssammensætning. Udviklingen af Lynetteholm skal være kendetegnet ved at være en demokratisk inkluderende og flydende proces med mulighed for løbende tilpasninger af anlægsloven.

Vores vision og bærende værdier for udviklingen af Lynetteholm skal genbehandles af borgere og eksperter gennem hele processen.

Borgersamlingens bæredygtighedsbegreb

Ønsket om størst mulig bæredygtighed er gennemgående i vores anbefalinger. Bæredygtighed er desuden et begreb, der er under udvanding, og som ændrer sig over tid. Det er således vigtigt at holde for øje, at når der tales om bæredygtighed i denne kontekst, så menes der den højeste standard – en fremtidig standard, der endnu ikke er udviklet – med regenerative, naturbaserede materialer og løsninger. Denne fremtidige standard vil ændre sig og forbedres i løbet af de år, Lynetteholmprojektets udviklingstid er estimeret til, og helt indtil projektet står færdigt i 2070.

Borgersamlingens anbefalinger og initiativer

Fase 2

Anbefalinger:

- #1 Skab forpligtende inddragelse og demokratisk styring
- #2 Reducer klimabelastningen og vær et aktiv for fremtiden
- #3 Giv naturen højeste prioritet
- #4 Gå foran med nye finansierings- og ejerskabsformer
- #5 Skab rammer for en fleksibel, langsom og brugerstyret udvikling
- #6 Stå sammen om en mangfoldig, blandet og betalbar bydel
- #7 Inviterer til nye boformer med fællesskabet i front
- #8 Vælg bæredygtige og kollektive transportformer

Ved alle anbefalinger og initiativer ses et procenttal, som henviser til andelen af borgersamlingens medlemmer der støtter op anbefalingen. Du kan se afstemningsresultaterne på <https://lynetteholm.borgersamling.dk/da-DK/>

Skab forpligtende inddragelse og demokratisk styring

97%

Vi ønsker klarhed omkring den politiske ambition med Lynetteholm. De politisk ansvarlige for beslutningen har et ansvar for at løse problemet og tage ansvar for projektet, da det er dem, som kan sætte rammen for, hvordan udviklingen af fremtidens boligområde foregår.

Når det er sagt, har vi alle et ansvar for at være med til at løse problemet. Ansvaret ligger hos de politisk ansvarlige og By & Havn, men også i befolkningen som helhed. Derfor skal der være en kontinuerlig dialog, indbefattende blandt andet strukturplan, kommuneplan, arkitektkonkurrence og fremtidig etapeudvikling.

Vi vil allesammen blive berørt af projektet – endda de af os, der endnu ikke er født. Vi drømmer derfor om en demokratisk inkluderende og flydende proces med mulighed for ændringer i anlægsloven i takt med tiden og nye behov. Alle beslutninger skal til enhver tid foretages i en demokratisk dialog med borgerne og løbende i takt med, at Lynetteholmen udvikles. Borgersamlingens vision, værdier og anbefalinger skal løbende genbesøges, styrkes og genbehandles igennem hele processen.

Beslutningerne skal til alle tider foregå i en åben, demokratisk dialog med borgerne og byens øvrige stemmer. Opgaven er at skynde sig langsomt for at sikre, at den demokratiske samtale altid sker på forkant og samlet tilvejebringer et oplyst grundlag for de bedste demokratiske beslutninger.

Involvering af borgere og bydelens beboere skal ske løbende i den trinvis udvikling for Lynetteholm

”Hvis man skal lykkedes med sådan noget her, bliver man nødt til at sætte sig udover sine egne holdninger, for vi repræsenterer jo hele København. Det der er godt for mig, er jo nødvendigvis ikke godt for nogen, der bor andre steder i København, eller for min datter og hendes generation.”

Jakob, Københavns Kommune, 43-59 år, bygningskonstruktør/projektudvikler

INITIATIV 1.1

ETABLERING AF ET PERMANENT BORGERTING FOR LYNETTEHOLM

Der skal nedsættes et permanent og uafhængigt borgerting, som skal følge Lynetteholms videre faser og tilsikre, at udviklingen bedst muligt følger borgersamlingens anbefalinger. Derudover kan borgertinget udkomme med opdateringer og supplerende anbefalinger til den fortsatte proces i takt med etableringen af Lynetteholmen. Borgertinget skal inddrages i beslutningsprocesser forud for nye faser og etaper i udviklingen, og skal belyse de dilemmaer og konflikter, der måtte opstå fremover. Således sikres det, at lokalplanens etaper forholder sig til borgersamlingernes anbefalinger.

Medlemmerne af borgertinget udvælges efter samme principper som vores borgersamling for at sikre en bred demografisk sammensætning af borgere i København og omegn. Borgertinget skal om muligt også bestå af repræsentanter fra Lynetteholmens kommende beboere. Der kan eksperimenteres med at give plads til det eller dem, der ikke har en stemme, ved at nogen repræsenterer det/dem i borgertinget. Det kan f.eks. være en person, der repræsenterer og varetage at udgøre en stemme fra naturen, vandet, luften, fremtiden, biodiversiteten m.m.

Vi ønsker, at der skal være en forpligtelse til, at borgertingets anbefalingerne løbende skal tages op i Borgerrepræsentationen. Borgertinget skal have et dagsordensættende mandat og selv kunne sætte dagsordenen for de samtaler, som byen bør forholde sig til i samspil med ekspertrådet.

Borgertinget bør etableres i regi af Borgerrepræsentationen i et samarbejde med By & Havn, så begge parter står sammen om mandatet, og fremover har en forpligtelse til at forholde sig til og svare på anbefalinger. Der skal gives mulighed for, at planerne kan tilpasses løbende i takt med, at der kommer ny viden, f.eks. kan der hvert andet år vurderes, om planerne fortsat afspejler borgertingets og ekspertrådets vurderinger.

Det er vigtigt, at borgertinget følger internationale standarder for uafhængighed og at der sker en løbende udskiftning af repræsentanterne i borgertinget for at inddrage nye stemmer og generationer i beslutningsprocessen, som kan bibringe nye øjne på projektet og efterlevelsen af anbefalingerne.

94%

INITIATIV 1.2 ETablering af et uafhængigt ekspertråd

Der skal etableres et uafhængigt ekspertråd, som refererer direkte til borgertinget. Demokratisk kontrol kan skabes ved at nedsætte et permanent råd af uafhængige eksperter, der løbende skal følge Lynetteholms udvikling og bidrage med viden, sparring og følgeforskning.

Med et tidsinterval på f.eks. hvert andet år vurderer ekspertgruppen inddragelsen af borgersamlingens og borgertingets anbefalinger, indfrielse af klima og CO2-målene og naturbeskyttelse.

Rådet skal bestå af relevante eksperter indenfor de tematikker, som er behandlet af borgersamlingen, og som forskningsbaseret kan pege på, hvordan man bedst udvikler Lynetteholm med respekt for borgersamlingens vision og værdier. Rådet skal sikre løbende udskiftning af eksperter over tid.

Ekspertrådet skal også give deres vurdering af feedbacken fra de endelige beslutningstagere, f.eks. Borgerrepræsentationen, politikere m.m. til borgersamlingens og borgertingets anbefalinger.

Der skal være en forpligtigelse til, at By & Havn skal forholde sig til og svare på rådets anbefalinger, herunder viderebringe rådets anbefalinger til borgerrepræsentationen og Folketinget, samt at man løbende justerer planen derefter, og svarer på, hvorfor man vælger, eller eventuelt ikke vælger, at følge rådets anbefalinger.

94%

INITIATIV 1.3 Etablering af lokale borgerdrevne beboerråd

Beboerråd skal oprettes i takt med, at de første beboere flytter ind på Lynetteholm, og skal være med til præge driften og udviklingen af området. Her skal man tænke i at skabe reelt repræsentative beboerråd og overveje, hvordan man nytænker inddragelsen af lokalområdet og lokalråd, som tager højde for en repræsentativ forskellighed, der afspejler bydelens ønskede diversitet. De borgerdrevne beboerråd skal inspirere andre bydele til at gentænke deres lokaldemokrati og sikre repræsentation.

91%

Reducer klimabelastningen og vær et aktiv for fremtiden

91%

Klimaforandringer tvinger os til at gentænke den måde, vi bor og lever på. Derfor har vi et fælles ansvar for at reducere vores påvirkning af klimaet mest muligt. Klimaaftrykket skal minimeres, både i øens anlægsfase og ved bebyggelse.

Etablering af en ny ø med urban udvikling med infrastruktur belaster klimaet. Forud for fremtidige beslutninger bør der udarbejdes CO₂-regnskab for fremtidige processer i etableringen af Lynetteholm.

Vi skal være nytænkende, innovative og ambitiøse i udviklingen af Lynetteholm. Der skal arbejdes på flere måder med cirkulære løsninger, genvendelige materialer og upcycles bedst muligt. Det betyder, at materialerne til hver en tid skal indgå i nye løsninger. Øen skal være selvforsynende i forhold til vand- og energiforbrug.

Målet for etablering af eventuelt offentligt såvel som privat byggeri på det fremtidige Lynetteholm bør være CO₂-neutralt i anlægsfasen. I driftsfasen bør der opfanges mere CO₂, end der udledes (CO₂-negativt).

INITIATIV 2.1 GRØN URBAN UDVIKLING

Udviklingen af den nye bydel skal være bæredygtig i både anlægsfase og ved i ibrugtagning. Den nyeste tilgængelige viden, omhandlende bæredygtige materiale, bæredygtigt byggeri og bæredygtig energi, skal benyttes.

100%

INITIATIV 2.2 BRUG AF KLIMANEUTRALE MATERIALER

Byggeri skal i størst muligt omfang benytte fremtidens naturbaserede teknologiske klimaneutrale materialer, f.eks. regenerative, biobaserede og "selvvoksende" materialer. Der skal tænkes i "cradle-to-cradle" principper og materialer, som skal kunne overholde fremtidens strengeste miljøcertificeringer.

94%

INITIATIV 2.3 REGENERATIVE MATERIALER

Derudover bør valg af materialer i den lange etableringsfase løbende genbesøges med henblik på at sikre, at de benyttede materialer til enhver tid er de mest bæredygtige. I valget af materialer bør såvel produktionssted som holdbarhed, transport, vedligeholdelse, genanvendelse og evt. bortskaffelse indgå i vurderingen af et materiales bæredygtighed.

94%

INITIATIV 2.4 ENERGINEUTRALITET

Energie neutrale eller -positive løsninger skal indtænkes allerede ved opførelse af alle typer bygninger gennem f.eks. brug af solceller, havkøling eller geotermisk energi. Vi anbefaler, at øen skal fungere klimaneutralt, også når den er færdigbygget. Hvis der udvikles nye boligområder, skal der være infrastruktur, som sikrer cirkulær genanvendelse med energi, samt cirkulær genanvendelse af vand, som f.eks. kan være naturbaserede løsninger.

94%

Cradle to Cradle

"Cradle to Cradle" er både en filosofi og en designtankegang. Målet er at skabe en affaldsfri verden, hvor produkter og produktion efterlader et positivt fodaftryk for mennesker, miljø og natur ved at gå fra lineære produktionsformer (vugge til grav) til cirkulære produktionsformer (vugge til vugge). Dette gøres ved at skabe kontinuerlige materialekredsløb, hvor alle materialer bevarer deres værdi, kan genanvendes og samtidig er sunde for mennesker og miljø. Produkter skal designes, så hele deres levetid tages i betragtning. Det betyder, at alle produkter skal sammensættes af rene materialer, som kan skilles af efter brug og genanvendes til samme eller nye formål.

Giv naturen højeste prioritet

91%

Det er vores anbefalinger, at naturen prioriteres højest i et fremtidigt Lynetteholm, og at biodiversitet skal indtænkes i alle valg. Vi ønsker, at der gives plads til vild natur, begrønnes på alle flader, og sikres fællesskaber med afsæt i naturen. Reel biodiversitet for naturens egen skyld kan være umuligt at opnå i et urbant område. Vi fokuserer derfor særligt på den rekreative værdi af natur og biodiversitet i selve byområdet.

INITIATIV 3.1 NATURFÆLLESSKABER

Vi anbefaler, at sociale fællesskaber omkring natur og biodiversitet indtænkes i udviklingen, så lokale kan få indflydelse på deres bynatur og skabe fællesskaber omkring driften, udformningen og brugen af nyttehaver, parker og andre natur- og biodiversitetsinitiativer i byen.

100%

INITIATIV 3.3 NATUREN IND I BYEN

Vi anbefaler, at natur indtænkes i alle områder af udviklingen af Lynetteholm, så både offentlige og private byggerier udnytter tage og facader som muligheder for at etablere taghaver, levende mure og urban farming.

97%

INITIATIV 3.2 FÆLLESSKAB OG AKTIVITETER I NATUREN

Vi anbefaler, at der i strandparken også er plads til foreninger, der understøtter fællesskaber og nye måder at mødes på, som muliggør forskellige og aktiviteter.

100%

INITIATIV 3.4 INDDRAG EKSPERTER I NATUR OG BIODIVERSITET

Vi anbefaler, at eksperter i natur og biodiversitet inddrages i udarbejdningen af Lynetteholms lokalplan gennem alle faser, så høj ekspertise og ambitioner sikres.

97%

INITIATIV 3.5 GRØNNE KORRIDORER

I forlængelse af vores anbefaling om minimal biltrafik kan man i stedet tilgodese grønne korridorer for cykler og gående. Dette vil også muliggøre, at rekreative naturområder ikke begrænses til parker, men bliver en organisk del af byen, der omslutter bygninger og skaber små åndehuller mellem dem.

97%

INITIATIV 3.6 KYSTLINJE MED NATUR OG ADGANG TIL HAVET

Ved Lynetteholms kystlinje ud mod sundet vil vi anbefale, at der oprettes forskellige naturmiljøer, så kysten kan danne sig selv over tid med vild natur (inspiration kan være Køge Strandpark og Tredje Naturs visioner for kystsikring med stor biodiversitet og naturpleje). På kystlinjen ind mod Københavns havn anbefaler vi, at der skal være mulighed for at have adgang til havet og skabes forskellige former for fællesskaber og natur, så som mere planlagte områder (inspiration kan være Amager Strandpark), der kan bære et stort antal besøgende.

97%

INITIATIV 3.7 RESERVER PLADS TIL VILD NATUR

Vi anbefaler, at der reserveres områder til ny skov og vild natur på øen. Den nye natur skal sikres plads fra start, etableres så tidligt som muligt, og skal beskyttes mod indgreb fra den øvrige byudvikling.

Vi anbefaler intelligente, vilde naturbase-rede løsninger med velfungerende bio-diverse biotoper (økosystemer), som hjælper med at klima- og kystsikre, herunder salte og ferske vådområder, der fungerer som bufferzoner ved stormflod og skybrud, og som indtænkes i Lynetteholms natur og i det byggede miljø – enten som vilde mikro-habitater, større holme spredt i de mere bebyggede områder eller som større vildere biotoper i de områder, hvor der kyst- og klimasikres.

94%

INITIATIV 3.8 PLADS TIL REKREATIVE OMRÅDER

Vi anbefaler, at de i offentligheden verserende mål (boliger til 35.000 borgere og lige så mange arbejdspladser) ikke er styrende for den endelige bebyggelsestæthed, så rekreative naturområder som parker, nyttehaver og grønne korridorer kan prioriteres.

94%

INITIATIV 3.9 FRI ADGANG TIL GRØNNE OMRÅDER

Vi anbefaler, at der sikres offentlig adgang til de grønne områder i bydelen, og at de ikke lukkes af i private gårde. Den frie adgang skal være for alle beboere, københavnere og besøgende.

94%

INITIATIV 3.10 MIKROKLIMAER MED NATUR

'Det blå og det grønne' indtænkes i bebyggelsen ved at gøre brug af nyttehaver, havudsigt, kanaler og søer. Udviklingen skal ske med øje for at skabe behagelige mikroklimaer, hvor der indtænkes vind, lys, sol og skygge, der skal skabe ramme for det gode liv.

94%

INITIATIV 3.11 AKTIVE VANDMILJØER

Der skal være plads til aktiviteter i både den vilde natur, i de rekreative områder og i spændende vandmiljøer for badende gæster. Et vandmiljø, der tager hensyn til de badende gæster og som også giver mulighed for at se livet forme sig i sin uberørte oprindelig form. Strand- og naturområderne skal være tilgængelige for alle.

94%

INITIATIV 3.12 MANGFOLDIGHED I ARTER PÅ LYNETTEHOLM

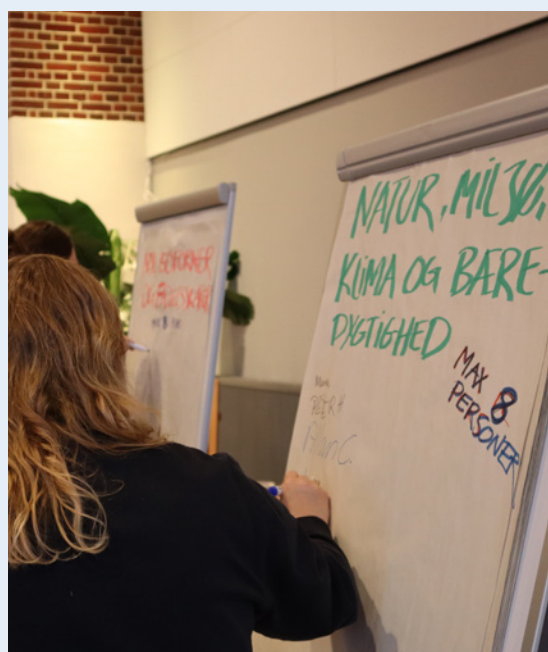
Vi anbefaler, at beplantningen i Lynetteholms grønne områder tilgodeser stor mangfoldighed af hjemmehørende arter. Disse etableres som velfungerende biotoper (økosystemer), der tilgodeser stor biodiversitet.

91%

INITIATIV 3.13 INVITER HAVET IND I BYEN

Vi anbefaler, at nærheden til havet bruges i byudviklingen, eventuelt med kanaler og nem adgang til havet for Lynetteholms beboere og besøgende.

88%

#4

Gå foran med nye finansierings- og ejerskabsformater

94%

Vi har en vision om, at Lynetteholmen udvikles på en måde, der giver hele København adgang til at bruge halvøen med boliger i forskellige prisniveauer, så halvøen afspejler hele Københavns sociale sammensætning og mangfoldighed. Finansieringsmodellen skal modgå ulighed, og sikre lige adgang for alle.

Lynetteholm skal være et eksperimentarium for nye ejerformer og ejerforpligtigelser, der fremmer lige adgang til boliger, og som kan fremme Københavns mangfoldighed. Boliger må ikke blive et investeringsobjekt for de få, og må ikke udbygges så ekstensivt, at det sker på bekostning af miljøet og klimaet.

Finansieringen, og hvordan vi som by vælger at sælge grunde og give adgang til udviklingen, vil have afgørende betydning for hvilken slags by, der bliver bygget på Lynetteholm. Derfor er vi optaget af følgende:

- Vi er bekymrede for, at økonomisk gevinst alene kommer til at overtrumfe andre hensyn og at den økonomiske gevinst sendes væk fra de lokale fællesskabet.
- Vi er bekymret for, at området bliver udviklet med for stor fokus på afkast til de planlagte infrastrukturprojekter, da det vil medføre, at boliger kun bliver for de få, og at der vil blive gået på kompromis på vores anbefalinger.
- Vi er bekymrede for, at der bygges en rigmandsghetto med udvikling af dyre boliger, og at der bliver et stort ressourceforbrug ved ekstensiv udbygning af øen for at skabe finansiering.
- Vi er bekymret for, at ejerskabet til jorden og ejendomme falder i hænderne på de få, stærke hænder, som ikke er forpligtet til at tænke på fællesskabet.

Vi ønsker, at Lynetteholm skal gå foran med at udvikle nye alternative finansieringsmodeller, som skal bidrage til en mangfoldig by og en mere bæredygtig udvikling. Vi vil med de konkrete tiltag søge at modarbejde ulighed på boligmarkedet, og fremme et demokratisk ejerskab til Lynetteholm.

INITIATIV 4.1

RESERVER OMRÅDER TIL BETALBARE BOLIGER OG REKREATIVE TILBUD

Københavns Kommune skal reservere områder til at eksperimentere med ejerformer, set i lyset af at skabelsen af nye almennyttige- og andelsboliger er udfordret i København på grund af økonomien. Hvis København skal fortsætte med at være en mangfoldig hovedstad, skal der være boliger, som almindelige mennesker har råd til at betale for. Vi ønsker at modvirke boliger, der er spekulationsobjekter, og vil stille krav om boliger, som folk har råd til bor i.

Skabelsen af rekreative områder bør ikke ses som en udgift, men som en mulighed for at skabe en bedre og mere grøn by, der kan være med til at forbedre levestandarden for hele København, og i bedste fald vil kunne komme til at fungere som en seværdighed, der vil kunne tiltrække turister.

100%

INITIATIV 4.2

STØRSTEDELEN AF BOLIGERNE SKAL INVITERE TIL NYE EJERFORMER

Man skal eksperimentere med at blande og udvikle nye ejerformer på Lynetteholm. Dette skal bidrage til, at der bliver bygget mere bæredygtigt, f.eks. fordi boligenhederne kan være mindre, at der bygges boligformer for flere forskellige befolkningsgrupper, samt at der bliver et større direkte demokratisk ejerskab og finansiering af udviklingen af København.

For at sikre dette ser vi gerne, at størstedelen af boligformerne (over 50%) skal dække over følgende boligtyper:

- Almennyttige boliger
- Forskellige andelsboligformer, herunder nye forsøg med andelsboligmodeller
- Boligformer med flere fælles- og bruger-drevne faciliteter
- Borgeranpartar i ejendomsselskaber og byggeselskaber
- Bolig-lab/eksperimentarium for boligformer. En model kunne være, at kommunen lejede arealer ud til interessenter. Her kunne man bruge borgersamlingens værdier.
- Byggefællesskaber og finansieringsfællesskaber, hvor man køber grund og bygger boligerne sammen.

94%

INITIATIV 4.3

STYRK DET REKREATIVE OG KULTUR SOM NY ØKONOMISK MODEL

Der skal udvikles en model, hvor den økonomi, der skabes af rekreative områder og kulturinstitutioner, også modregnes i finansieringsbehovet. F.eks. kan man lave naturområder, som Lynetteholms særlige karakterer lægger op til, der er attraktive for folk at besøge og bo i nærheden af. Det kunne være havparker, badestrande eller pladser, der inviterer til fællesskaber. Ligeledes kan en park eller en lystbådehavn tiltrække gæster, hvis økonomiske aktivitet kan bidrage til at finansiere udbygning og infrastruktur.

Private investorer skal forpligtes til at investere i øens fællesskab, rammer for kulturliv, rekreative områder og rammer for fællesskaber på tværs, både så man undgår spekulation, eller at den eventuelle økonomiske gevinst ikke kommer området eller København til gavn.

94%

INITIATIV 4.4

ALTERNATIV FINANSIERING AF INFRASTRUKTUR

Vi er bekymrede for, at finansiering af ressourceudbygning af infrastruktur på og omkring øen presser prisen og udnyttelsen af grunde så meget i vejret, at der går på kompromis med visionen om en bæredygtig udvikling, betalbare boliger og plads til naturen.

København bør afdække alternative måder til finansiering af planlagte infrastrukturprojekter, evt. ved brugerbetaling (betalingsring, roadpricing) eller ved hævede skatter. Det kunne også tænkes, at staten bør bidrage med en større del, set ud fra at over 20 procent af Danmarks befolkning bor i Storkøbenhavn.

88%

INITIATIV 4.5

NYE FINANSIERINGSMODELLER FOR DEN GRØNNE OG BLÅ NATUR

Der skal afsøges nye finansieringsformer til grønne områder, f.eks. ved at udbyde den vilde natur som anparter på samme måde, som man sælger regnskovsanparter. Eller lade fonde donere grønne områder til København og københavnere. På den måde kan man reducere behovet for at bygge på Lynetteholmen.

Vi anbefaler oprettelsen af en havnaturfond for Lynetteholm som en del af finansieringsmodellen, der kan sammenlignes med havnaturfonde, som indgår i finansieringen for de planlagte energioer, hvor der afsættes markante midler, der skal bruges til at genoprette det pressede havmiljø og sikre øget biodiversitet i og omkring Lynetteholm.

88%

Skab rammer om en fleksibel, langsom og brugerstyret udvikling

91%

For at sikre at Lynetteholm bliver en fremtidssikker bydel, skal den udvikles trinvist, så der er mulighed for at inddrage den til enhver tid nyeste viden og teknologi, samt indtænke borgernes ændrede behov og livsformer over tid.

Det store perspektiv skal bestå af en overordnet strategisk plan, som definerer Lynetteholms udviklingsfaser. Udviklingen skal understøtte visionen og værdierne for Lynetteholm og sikres gennem løbende opfølgning og kvalificering af at et tilknyttet uafhængigt borgerting og ekspertråd.

Ved at gøre det til en demokratisk proces, hvor borgerne og brugerne er stærkt involverede, sikrer man også brugernes positive interesseområdet. Ved at bygge i mindre skala mener vi også at øge muligheden for at kunne bruge lokale og genanvendte materialer, da også mindre producenter vil kunne levere materialer. Ved at opdele området i små parceller kan også mindre bygherrer, arkitekter, borgergrupper og interessenter få mulighed for at deltage i udviklingen af bestemte områder.

Vi foreslår, at der opstilles forskellige dogmer, der skal sikre værdierne lokalt. Dogmerne kan ydermere understøtte tanken om at skynde sig langsomt, idet klare dogmer inden for hvert byggefelt kan understøtte en effektiv proces for bygherrer og arkitekter.

Ved at tage os tid til at planlægge og inddrage brugerne og samfundets behov sikrer vi, at bydelen udvikles på en bæredygtig og meningsfuld måde, der er i overensstemmelse med fremtidens teknologi og krav.

INITIATIV 5.1 BEBYGGELSE AF LYNETTEHOLM MED RESPEKT FOR KØBENHAVNERES UDSYN

Københavns identitet som havneby med udsyn og nærhed til himmel og hav skal anerkendes. Vi opfordrer til, at man i forhold til Lynetteholms bebyggelse også udviser respekt for, hvordan den nye bydel opleves set fra det eksisterende København.

97%

INITIATIV 5.3 TRINVIS UDVIKLING I MINDRE SKALA

Arbejdet med udviklingen bør ske i faser – fremfor samlet planlægning af hele bydelen. Erfaringer fra fase 1 bør inddrages i planlægning af fase 2 osv. For at kunne udvikle trinvist bør man sælge mindre parceller fra ad gangen. Det store perspektiv om at udvikle mindre parceller ad gangen tillader en overordnet strategisk plan, hvor forskellige og mindre bygherrer, arkitekter, borgere og interessenter får mulighed for at deltage i udviklingen af bestemte områder. Ved at bygge i mindre skala mener vi også at øge muligheden for at kunne bruge lokale og genanvendte materialer, da også mindre producenter vil kunne levere materialer.

91%

INITIATIV 5.2 BORGERDREVNE KRITERIER FOR BYUDVIKLING

Der skal udvikles en række borgerdrevne kriterier for byudvikling og valg af fremtidig bebyggelse, så de fremtidige beboere opnår et kulturelt ejerskab af byudviklingen og området. Kriterierne kan f.eks. omfatte krav til borgerinddragelse, materialevalg, CO2-negativitet, brug af gråt vand (regnvand) samt generelle retningslinjer såsom bygningshøjde og unikke designelementer.

Kriterierne kan opsættes som et pointsystem for at beslutte, hvem der får byggeretten. Det betyder, at de bygherrer, hvis planer imødekommer flest dogmer, scorer flest point, og derfor får lov at bygge på et givent område. Dette skal også vægte højere end prisen, når man tager en beslutning om, hvem der kan købe grunden. For at sikre at dogmerne forbliver relevante anbefaler vi, at de genbesøges, og eventuelt opdateres med jævne mellemrum.

94%

INITIATIV 5.4 SKYNDE SIG LANGSOMT

Vi foreslår en tilgang, hvor der hersker en grundlæggende tanke om at skynde sig langsomt og bygge i en lille skala, men med et større perspektiv. Dette kunne indebære at opdele Lynetteholm i mindre parceller eller byggefeltet. Formålet med denne tilgang er at sikre, at bydelen udvikles ud fra brugernes konkrete behov og de teknologier, som fremtiden byder på et givent tidspunkt.

88%

#6

Skab rammer om en mangfoldig, blandet og betalbar bydel

100%

Det er vigtigt at have øje for, hvordan man får udviklet en mangfoldig og levende bydel, når man starter fra bunden. Det er vigtigt for os, at en ny bydel bliver tilgængelig for alle befolkningsgrupper og generationer. Når vi skriver mangfoldig og levende, er det forstået som en divers befolknings-sammensætning, boligtyper, ejerskabsformer, funktioner, fordeling og sammenspil mellem erhverv og beboelse, forholdet mellem natur, vand og bebyggelse. Vi ønsker især at undgå, at Lynetteholm bliver en "rigmandsghetto", præget af segregering.

For at skabe en socialt blandet by bør man sikre en boligsammensætning, som understøtter forskellige livssituationer. Herunder (senior)bofællesskaber, ungdomsboliger, børnefamilie-egnede boliger og handicapvenlige boliger. Alt peger på, at en mangfoldig bydel er en bedre bydel.

INITIATIV 6.1 SKAB MANGFOLDIGHED OG INDTÆNK DE UNGE

En mangfoldig by opstår eksempelvis ved at sørge for, at der er uddannelsesmuligheder og dertilhørende studieboliger og erhverv. Uddannelsesmuligheder er med til at sikre, at unge vil flytte til bydelen. Der skal bygges betalbare studieboliger, så det sikres, at der er plads til de unge, og at de unge har råd til at bo i området.

100%

INITIATIV 6.2 BOPÆLSPLIGT

Vi anbefaler et krav om bopælspligt, da bopælspligt vil sikre, at områderne ikke bliver tomme. Vi ønsker en levende by. Dette ville derudover virke forhindrende i forhold til boligspekulation.

100%

INITIATIV 6.3 ALLE SKAL HAVE RÅD TIL AT BO PÅ LYNETTEHOLM

Der skal stilles krav til de forskellige former for bolig, som vi skriver i anbefalingen "Gå foran med nye finansierings- og ejerskabsformer", og sikres, at disse boligformer ikke udvikles sidst. Hvis der ikke er boliger med en lav husleje, som kan betales, udelukkes en stor del af befolkningen. Det er vigtigt, at bebyggelsen bliver inkluderende og at alle KAN bo der, hvilket betyder, at der skal være boliger, som er til at betale, f.eks. målrettet en speciel gruppe i befolkningen.

97%

INITIATIV 6.4 OFFENTLIG TILGÆNGELIGE AREALER OG INSTITUTIONER

Vi anbefaler offentligt tilgængelige arealer og institutioner, såsom biblioteker, parker, pladser osv., da det giver bedre muligheder for at socialisere mellem beboere på Lynetteholm.

97%

INITIATIV 6.5 SKAB DIVERSITET Gennem FORSKELLIGE EJERFORMER

Vi anbefaler et krav til forskellige ejerformer. Det kan f.eks. være gennem krav til, hvem man sælger grundene til ved at sætte mål om at sikre betalbare boliger. Vi ønsker med dette at sikre, at store aktører ikke køber store mængder grunde, og sælger grundene meget dyrt, hvilket vil gøre bydelen utilgængelig for store befolkningsgrupper. Hvis der ikke er betalbare boliger, kommer der en for stor overvægt af rige mennesker. Betalbare boliger er lig med mangfoldighed.

97%

INITIATIV 6.6 BYGGEFÆLLESSKABER OG BORGERBYGGESELSKABER

Der skal stilles krav til mindre byggegrunde og brug af eksperimenterende ejerformer. Man kan eksperimentere med byggefællesskaber, hvor man udlover meget små grunde, hvor ejerne selv skal bygge, og dermed har ejerskab over hele processen. Dette vil skabe en levende by med en mangfoldig befolkningssammensætning i bydelen. Gennem det praktiske arbejde og alle diskussionerne om planlægningen og opførelsen af byggeriet opbygger beboerne typisk et stærkt fællesskab, allerede inden de flytter ind. Vi ønsker, at der skal være plads til forskellige boformer og udnytte erfaringer fra de bl.a. de tyske Bau-grupper (Borgerbyggeselskaber), da dette også er med til at sikre en divers by. Borgerbyggeselskaber etableres på initiativ af en gruppe kommende beboere, der går sammen om at købe en grund og udvikle den i fællesskab. Det sikrer, at de er engagerede i at skabe et aktivt lokalområde med stor deltagelse i diverse aktiviteter. Dette, mener vi, vil skabe en levende by. I forhold til krav til mindre byggegrunde vil dette give plads til flere og evt. også billigere byggegrunde, som også flere kan have råd til.

94%

INITIATIV 6.7 KOMMUNALE GRUNDE MED BILLIGE BOLIGER

Vi anbefaler, at der på Lynetteholm vil kunne sælges kommunale byggegrunde med hjemfaldspligt. Dette kan muliggøre, at der kan opføres billigere midlertidigt boligbyggeri med genanvendelige materialer, eksempelvis studieboliger, bofællesskaber og mindre boliger.

91%

Bau-gruppe (Borgerbyggefællesskaber)

Ideen om byggegrupper har især været fremherskende i Tyskland siden starten af 90'erne. Her har man erfaringer med at oprette en særlig selskabsform, som hedder Borgerbyggeselskaber, der som en form for borgerdrevne developerselskaber tager opgaven med at etablere boligbebyggelser med en tæt inddragelse af de fremtidige beboere. Erfaringer peger på en 10-20% billigere byggeproces ved at holde den konventionelle developer ude af byggeprocessen.

Kilde: "En byggegruppe bliver til", Realdania

Inviter til nye boformer med fællesskabet i front

94%

Antallet af indbyggere formodes at stige i København. En af udfordringerne er, at folk bliver ved med at flytte til byerne, og vi bliver flere mennesker, der skal deles om pladsen. Fremskrivningen på befolkningstallet i København viser, at vi i fremtiden skal skabe boliger til mange tusinde nye borgere, hvoraf 35.000 måske skal kunne bosætte sig på Lynetteholm. Spørgsmålet er, hvordan vi skaber plads til disse mennesker? Kan vi på bæredygtig vis imødekomme fremtidens behov for boliger og fremtidens miljøkrav? Vil befolkningstilvæksten i kystområder i byerne også stige i fremtiden med højere vandstand?

Danskerne er blandt det folkefærd i verden, som bor på flest kvadratmeter per person, og en stor del af vores nationale CO₂-udledning kommer fra private boliger. I fremtiden skal vi bo anderledes, hvis vi skal imødekomme de målsætninger for klimaet, som vi har sat og forpligtet os til.

Downsizing er en nødvendighed for at kunne nedbringe CO₂-udledningen, både i byggefasen og når boligen er taget i brug. I en ikke så fjern fortid boede vi i kernefamilier – i parcelhus eller lignende. I dag er faktum, at knap 40 procent lever alene, og kernefamilien er ikke mere normen for et familieliv.

Et emne, der optager os, er, hvordan vi i fremtiden kan sikre, at vi bor på bæredygtig vis og facilitere omstillingen til mere bæredygtigt byggeri. Og hvordan vi kan skabe boliger, som naturligt kan tilpasses forskellige behov for plads gennem livet.

INITIATIV 7.1 FORSKELLIGE BOLIGER TIL FORSKELLIGE LIVSSTADIER

Vi anbefaler, at vi på Lynetteholm skaber boliger, som kan være rammen for et helt liv. Forstået på den måde, at der bygges boliger af forskellig størrelse på mindre geografiske enheder, hvor man kender sine naboer, og enhederne indbyder til fællesskaber.

97%

INITIATIV 7.2 FÆLLESSKABER MELLEM BOLIGERNE

Der skal etableres rum for fællesskaber imellem boligerne, såvel ude som inde, så vi ikke får mindre plads at leve på, men blot mindre plads i egne boliger. Det kan f.eks. være fælles haver, fælles huse til arbejdsbrug, værksteder, leg, fællesspisning og forsamlings mv.

94%

INITIATIV 7.3 MULIGHEDER FOR AT UP- OG DOWNSIZE

Vi anbefaler nye fleksible bo-enheder, som naturligt indbyder til up- og downsizing af ens bolig, efterhånden som ens behov for kvadratmeter ændrer sig gennem livet – uden at miste den tryghed og nærhed, som mange forbinder med "hjem".

91%

”Jeg håber at borgersamlingen kan være med til at skubbe til grænserne for hvad der er muligt i et nyt byudviklingsprojekt, og at vi som borgere kan sikre at værdier kommer med ind i byudviklingen og får sat en høj standard for hvad der kan prioriteres i et byudviklingsprojekt”

Andrea, Københavns Kommune, 26-42 år, Landmand

Vælg bæredygtige og kollektive transportformer

91%

Vi er optaget af at bidrage til en bæredygtig byudvikling indenfor transport, der skal gøre Lynetteholm til reference og forbillede indenfor grøn og kollektiv transport i fremtiden.

Vi anbefaler en infrastruktur, der er bæredygtig, og imødekommer mange forskellige behov, så den er tilgængelig for mange. Vi skal løse, at man kan komme *ud til og rundt på* Lynetteholmen på en nem, tilgængelig og bæredygtig måde.

Hvis infrastrukturen opfordrer til kollektiv transport, deleordninger og bæredygtig transport, kan vi reducere privatbilisme til det, der er strengt nødvendigt. En markant begrænsning af private parkeringspladser på Lynetteholm vil også være med til at reducere privatbilisme. Veje og parkeringspladser skal alene være til varetransport, servicekørsel, blå blink, handicap- og dele-biler.

Vi anbefaler at der udvikles af en 15-minutters-by Som et princip, der i det tidlige design af bydelen skal sikre, at man ikke *altid* skal udenfor Lynetteholm for at lave noget og som får indflydelse på at trafiktrængsel også reduceres.

Man skal kunne komme derud nemt og ofte. For beboer og gæster til Lynetteholm anbefaler vi billig, let tilgængelig offentlig transport og cykelveje, herunder anlæg af flere cykelbroer og cykeltunneler.

I tråd med anbefalingen om at udvikle bydelen langsomt, organisk, i trin, og i et større perspektiv, kan det også omfatte at modvirke privatbilismen i bydelen. Der er mange muligheder for løbende at regulere og stimulere, hvordan folk bruger transportmulighederne i bydelen.

INITIATIV 8.1 BILLIGE OG DIFFERENTIEREDE PRISER TIL OFFENTLIG TRANSPORT

Billig, effektiv, let tilgængelig og jævnlig offentlig transport. Der bør anvendes differentierede priser, som altid skal gøre den offentlige transport til det mest attraktive valg

97%

INITIATIV 8.2 BEDST MULIG CYKEL-INFRASTRUKTUR

Sæt flere krav til cykelparkering, og skab den bedst mulige cykel-infrastruktur ved al fremtidig planlægning. Det skal både være let at komme rundt på Lynetteholm med cykel og let at komme til og fra til resten af København. Udvid med flere cykelbroer og grønne cykelstier ligesom Den Grønne Sti.

97%

INITIATIV 8.3 KRAV OM MILJØRIGTIGT TRANSPORT

Udviklingen indenfor bilkøretøjer skal følges, og når Lynetteholm er etableret og åbner, vil det sandsynligvis være muligt at stille krav om, at der kun er adgang for eldrevne køretøjer.

91%

INITIATIV 8.4 BEGRÆNSE BILPARKERING

Københavns Kommune skal markant begrænse antallet af parkeringspladser for at stimulere brugen af cyklen og offentlig transport. Parkeringspladser skal alene tildeles efter specifikt behov hos særlige udsatte og udvalgte grupper af borgere.

88%

INITIATIV 8.5 MERE SAMKØRESEL OG DELETRANSPORT

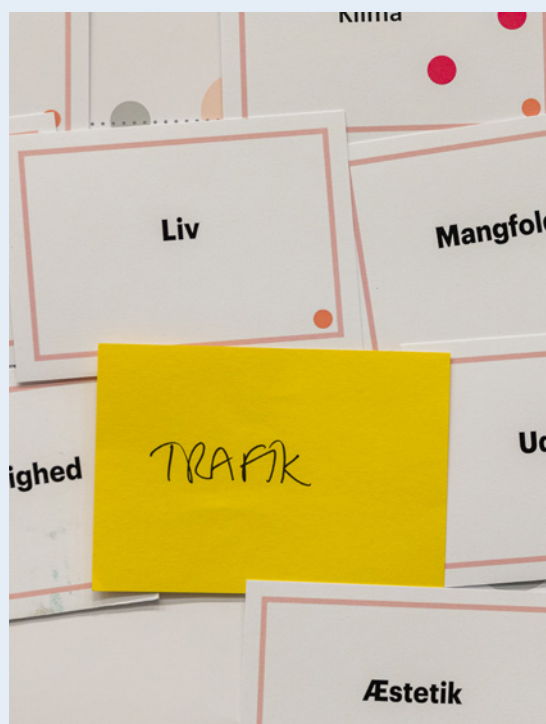
Stimulér anvendelsen af samkørsel, dele-biler, dele-ladcykler m.m., blandt andet ved regulering af priser og ved at tilgodese initiativer på de områder.

82%

INITIATIV 8.6 INGEN MOTORVEJ PÅ LYNETTEHOLM

Med ønsket om minimal bilkørsel og bil-parkering mener vi ikke, at der er behov for en motorvejsafkørsel til Lynetteholm fra en eventuel Østlig Ringvej.

78%

15-minutters byen

15-minutters byen er et byplanlægningskoncept, hvor dagligdagens vigtige ting som arbejde, indkøb, uddannelse og fritid er tilgængeligt på 15 minutters gåben eller cykel fra alle steder i bydelen

Delanbefalinger

Fase 1

”Hvilke fordele og ulemper ser du ved Lynetteholm?
Og hvilke anbefalinger har du til den videre proces i udviklingen af Lynetteholm?”

Kernespørgsmålet som medlemmerne af borgersamlingen har arbejdet med i første fase.

Vores guidende principper

Fase 1

På tværs af borgersamlingen har vi opsat følgende guidende principper for, hvad der er vigtigt for os i den videre proces og udvikling af Lynetteholm:

1. **Miljø, klima og bæredygtighed skal være i fokus i alle beslutninger i udviklingen**
2. **Projektet skal gå foran med tidligere, løbende og forpligtende borgerinddragelse**
3. **Byudvikling skal være åben og imødekomme nye udfordringer, ny viden og nye muligheder**
4. **Udvikling af Lynetteholm skal være til glæde for hele hovedstadsområdet**
5. **Brug af fleksibel planlægning og styrket politisk mandat omkring lovgivning**
6. **Økonomi skal være gennemsigtig, og flere skal have indflydelse på prioriteringer**
7. **Brug af uvildige eksperter og transparens**
8. **Høj etik omkring beslutninger og løsninger**

Vi ønsker at arbejde videre med at præcisere og udfolde de guidende principper i næste fase af borgersamlingen.

Vores delanbefalinger

Fase 1

Vi har udviklet 11 anbefalinger. Anbefalingerne indfanger vores fælles arbejde og anviser, hvordan vi i borgersamlingen mener, at projektets beslutningstagere bør forholde sig til de dilemmaer, problematikker og konsekvenser, som anlæggelsen af halvøen og etablering af kystsikring medfører.

Anbefalingerne er ikke endelige eller fyldestgørende. De er resultatet af vores arbejde i fase 1, hvor vi har undersøgt fordele og ulemper ved anlæggelse af halvøen. Som en del af næste fase i borgersamlingen, kan vi arbejde videre med anbefalingerne, når vi går i gang med at undersøge spørgsmålet om byudvikling på halvøen.

I hver delanbefaling er der angivet hvor stor procentdel af medlemmer, der støtter op om tekst eller anbefaling. Se desuden bilag 1, for at fordeling af stemmerne.

#1

Forpligtende klimamål ved etablering

Klimaet er under voldsomt pres, og alle nye byggerier og anlæg skal have som første prioritet ikke at være klimabelastende – men bidrage til løsningen. Det er derfor af afgørende betydning, at den fortsatte etablering af Lynetteholm ikke sker på bekostning af nationale og internationale forpligtende klimamål. Vi sætter spørgsmålstegn ved, om projektet kan bidrage positivt til at nå klimamålene, og vi er ikke overbeviste om, at de eksisterende tiltag er nok.

100%

Vi anbefaler, at projektet ledes med et sigte på den langsigtede udvikling af København og har høj etik omkring beslutninger og løsninger, der kan påvirke klima og miljø.

100%

Vi anbefaler, at projektet i alle faser tager nødvendige hensyn til klima, miljø og biodiversitet og skal bidrage positivt til indfrielsen af Paris-aftalens krav.

94%

Vi anbefaler, at der udarbejdes et offentligt tilgængeligt, detaljeret og validt CO₂-regnskab for den fortsatte etablering (fase 1) af Lynetteholm.

97%

#2

Tilpasning af anlægsloven i takt med tiden og ny viden

Lynetteholm kommer til at betyde meget for Københavns udvikling de næste mange år. Det er alt for vigtigt til at haste det igennem og ikke sikre sig, at beslutnings- og vidensgrundlaget er solidt, og at der er tillid til det. Vi vurderer, at der er behov for, at grundlaget for beslutningen om Lynetteholm kvalitetssikres og ønsker derfor, at rammerne omkring anlægsloven og det politiske mandat genbesøges løbende.

97%

Vi anbefaler, at det bygges ind i rammegrundlaget for Lynetteholm i alle faser, at væsentlige ændringer i forudsætninger og præmisser skal være transparente og som minimum udløse en vurdering af, om det kræver justeringer i projektet.

100%

Vi anbefaler, at sikre i anlægsloven, at etableringen af Lynetteholm ikke sker på bekostning af klima og miljø.

94%

Vi anbefaler, at den politiske aftale og mandat omkring anlægsloven præciseres med ændringsforslag og justeringer på baggrund af ny viden og debat, nu og i fremtiden. Blandt andet på baggrund af borgersamlingens anbefalinger.

97%

#3

Styrke demokratisk forpligtelse og gennemsigtig proces

Den demokratiske proces omkring etableringen af Lynetteholm er kommet dårligt fra start. Borgerinddragelsen er sket for sent. Der har manglet åbenhed og gennemsigtighed i processen, og der er overfor offentligheden foretaget en sammenkobling mellem ønsket om kystsikring, mulighed for jorddeponi og løsning af boligmangel i København. En sammenkobling, som har skabt forvirring om projektets indhold, og ført til debat om og kritik af projektet. By & Havns ejermodel har været med til at skabe uklarhed om det politiske ansvar, lederskab og spørgsmålet om, hvem der skal bære konsekvenserne af eventuelle dårlige beslutninger.

100%

Vi anbefaler, at den fortsatte etablering af Lynetteholm sker på en mere transparent måde. Det skal være muligt at have en åben demokratisk samtale om projektet ved at styrke gennemsigtighed i beslutningsgrundlaget og processen.

100%

Vi anbefaler, at de tre forskellige problemstillinger, der ikke nødvendigvis hænger sammen, deles op. Sammenblanding øger forvirringen og modstanden mod projektet. Vi foreslår, at projektet i formidling og beslutningsgrundlag deles op i:

- Jorddeponi (Københavns behov for jorddeponi)
- Kystsikring (Klimasikring af København)
- Byudvikling (Københavns behov for udvikling af nye boligområder)

94%

Vi anbefaler, at der er systematisk og forpligtende borgerinddragelse i hele Lynetteholms udviklingstid, evt. som borger-samlinger med et stærkt og forpligtende mandat. Projektets parter – Folketinget, Københavns Kommune og By & Havn forpligtes til at nedsætte et permanent borgerorgan, som involveres forud for tilpasninger til anlægsloven og den øvrige fremtidige udvikling af Lynetteholm. En model, vi anbefaler, at der bruges ved alle større fremtidige projekter, f.eks. ved store infrastruktur- og anlægsprojekter.

94%

#4

Uvildighed og gennemsigtighed i alle undersøgelser

Kompleksiteten i Lynetteholm-projektet er stor. Der er mange forskellige typer af faglighed og viden fra mange kilder. Det er i princippet godt, men det gør det vanskeligt at vurdere projektets indhold, og det stiller store krav til, at det også for offentligheden er tydeligt, hvilke eksperter, der er kommet med anbefalinger, og hvilke præmisser, der ligger til grund for beslutninger. Dette gælder også budgetgrundlaget. Eventuelle uenigheder mellem eksperter skal belyses og være tilgængelige, og der skal bruges uvildige eksperter.

100%

Vi anerkender, at der er udarbejdet undersøgelser og vurderinger af f.eks. gennemstrømning, men oplever, at der er brug for nye uvildige undersøgelser og vurderinger for at genoprette tillid til projektets forudsætninger, særligt vurderingen af miljøkonsekvenserne ved anlæggelse af Lynetteholm.

Vi anbefaler, at der anvendes et overordnet princip om uvildighed og gennemsigtighed ved alle undersøgelser.

100%

Vi anbefaler, at udenlandske eksperter inddrages for at overholde et armslængdeprincip.

91%

Vi anbefaler, at der arbejdes med tredjeparts-verificering af de centrale undersøgelser, såvel eksisterende som nye.

97%

Lynetteholm bør ses i et større kystsikringsperspektiv

Der er stor usikkerhed om fremtidens klima, men det er sikkert, at havene kommer til at stige, og stormfloder bliver hyppigere. Spørgsmålet er bare hvornår. Kystsikring er derfor en bunden opgave, der skal løses.

97%

Vi sætter spørgsmålstegn ved, hvorvidt Lynetteholm er en reel langsigtet, tilpasningsdygtig kystsikringsløsning. Det er essentielt at se på helhedsplanen for kystsikring af København, både fra nord og syd. Lynetteholm fungerer kun som kystsikring sammen med andre tiltag, f.eks. en sluse ved Nordhavn. Vi mener, at det er centralt, at Lynetteholm som kystsikring bør undersøges separat fra udviklingen af bydelen.

Vi anbefaler, at der udarbejdes en regional kystsikringsplan og national kystsikringsstrategi, og at Lynetteholm som kystsikring vurderes i den sammenhæng.

97%

Vi anbefaler, at tilpasningsdygtige og naturbaserede kystsikringsløsninger bør tilstræbes med størst mulig biodiversitet over og under havet.

97%

Vi anbefaler, at der udarbejdes fremtidsscenarier med tidsperspektiver i nær fremtid og længere ude i fremtiden for en mere nuanceret og kvalificeret offentligt debat om sikring af København. Herunder skal vægtning af forskellige prioriteringer tydeliggøres og debatteres – vil man f.eks. beskytte København som kulturarv for enhver pris?

94%

Vi anbefaler, at de forskellige strategier og løsninger, der er tilgængelige undersøges og drøftes – f.eks. løsninger som tilbagetrækning af ydre havn og mere fleksible bydele, som er flytbare, flydende eller på pæle. Vi vægter fleksible løsninger, så fejlinvesteringer og unødigt brug af ressourcer undgås.

88%

Anvendelse af forsigtighedsprincip angående natur og miljø

Vi er bekymrede for de langsigtede og endnu ikke opdagede konsekvenser af projektet. Vi anerkender, at der er behov for at kunne træffe beslutninger og sikre fremtidens København.

91%

Vi vurderer, at det er nødvendigt at have meget opmærksomhed på forebyggelse og sikring af kvalificerede løsninger for at beskytte miljøet. Forsigtighedsprincippet kan bl.a. benyttes ved opstilling af forskellige scenarier for miljøkonsekvenser. Ud fra de opstillede scenarier skal beslutningstagerne altid gå efter at forebygge selv lavrisiko-scenarier, så disse ikke sker.

Vi anbefaler, at der udvikles og anvendes et transparent og gennemgående forsigtighedsprincip for alle aktiviteter i forbindelse med anlæggelsen af Lynetteholm. Man kan lægge sig op ad EU-forsigtighedsprincip, der går ud på at minimere eller undgå potentielle risici, for f.eks. menneskers, dyrs og planterers sundhed eller for miljøet – også i tilfælde, hvor de tilgængelige videnskabelige data ikke muliggør en fuldstændig risikovurdering.

100%

#7

Sikre naturlig biodiversitet

Biodiversiteten i verden er udfordret, og den er en afgørende del af den naturlige miljøbalance.

100%

Anlæggelsen af en ny halvø har uundgåelige konsekvenser for havmiljø og biodiversitet. Der skal sikres en øgning af den naturlige biodiversitet i nærområdet for således at kompensere for tabt havareal. Miljøet skal være første prioritet ved kystsikring. Der skal være fokus på kvaliteten af naturgenoprettelsen, og kystsikringen skal sikre gode forhold for biodiversitet i nærområdet for at kompensere for den del af anlæggelsen, hvor tabt hav er uigenkaldeligt.

Vi anbefaler, at der skal laves mål for og plan for sikringen af biodiversiteten. Målet skal være, at der skal laves løsninger, der er bedre end før etableringen af Lynetteholm. Minimum 10% mere naturlig biodiversitet end før.

100%

Vi anbefaler, at der gen-etableres levesteder for arter, der påvirkes ved Lynetteholms etablering, med et særligt fokus på sikring af lokale arter.

100%

Vi anbefaler, at levesteder for truede arter sikres.

97%

#8

Størst mulig beskyttelse af havmiljøet

Vi er bekymrede for, hvad anlæggelsen af Lynetteholm har af konsekvenser for Østersøen. Det er vanskeligt at få tilstrækkelige undersøgelser, der tager alle aspekter af Østersøens havmiljø med i deres modeller. Det er komplekst at vurdere konsekvenserne af ændringerne i havmiljøet, men enormt vigtigt, at Lynetteholm ikke vil få varig negativ indvirkning for Østersøens i forvejen skrøbelige havmiljø.

97%

Vi anbefaler, at Danmark skal vise vejen ved anlæg og indvinding i vand og skal være førende internationalt i kystsikringsløsninger, der påvirker klima, miljø og biodiversitet mindst muligt.

100%

Vi anbefaler, at hvis Lynetteholm etableres med bebyggelse, skal samspillet mellem havets biodiversitet og mennesker tænkes ind i byplanlægningen. Hvis der etableres bebyggelse, skal der laves marine parker, hvor havmiljøet skånes for menneskelig påvirkning.

97%

Vi anbefaler, at der skal sikres større mængde data, mere viden og en uvildig forskning og vurdering fra flere eksperter af f.eks. ilt, salinitet, næringsstoffer og de naturlige leveforhold i Øresund. Der udarbejdes en ny type miljøkonsekvensrapport, som inddrager data, hvor man også kan forholde sig til konsekvenserne for Østersøen. På den måde kompenseres der for tabt havareal.

94%

#9

Håndtering af jorddeponi skal varetages så bæredygtigt som muligt

Vi oplever, at det er svært at få et reelt overblik over, hvad der er af forudsætninger for den jorddeponi, som anlæggelsen af Lynetteholm er baseret på. Vi ønsker, at forudsætninger og viden herom skal være transparent.

97%

Vi bemærker, at der er forskellige prognoser for den fremtidige produktion af overskudsjord, og da overskudsjorden er den afgørende forudsætning for finansieringen af Lynetteholm, er det afgørende at få fremlagt de beregninger, beslutningen er taget ud fra.

Vi er bekymrede for, om der er lavet en helhedsorienteret vurdering af klima- og miljøbelastningen ved jorddeponi. Både i anlægsfasen og på den lange bane.

Vi anbefaler, at der fremlægges en plan for, at jorddeponiet ikke skaber forurening i det nærliggende miljø og ikke hæmmer muligheden for biodiversitet.

100%

Vi anbefaler, at der laves en samlet uvildig vurdering af prognoser og strategi for produktion af overskudsjord. Her skal beregning af jord til hele kystsikringen af København og Sjælland beregnes for at undgå, at al overskudsjord bruges på opfyldningen af Lynetteholm.

91%

Vi anbefaler, at det skal prioriteres, at overskudsjorden kommer fra København.

78%

#10

Minimering af tung transport i anlægsfasen

Det fremgår af miljøkonsekvensrapporten, at anlæggelsen af Lynetteholm vil give en væsentlig påvirkning af trafikafviklingen i København og omegn. Derfor bør der være et stærkt fokus på krav til CO₂-udledning fra transport, trafiksikkerhed og information til borgerne i anlægsfasen.

100%

Vi anbefaler, at der stilles så høje krav som muligt til last-bilernes CO₂-udledning ved kørsel i København, og at dette skal indgå i det samlede CO₂ regnskab.

100%

Vi anbefaler, at der er fokus på at vælge løsninger, der begrænser den tunge trafik gennem beboelsesområder i København.

94%

Vi anbefaler, at der udvikles og kommunikeres retningslinjer for, hvor og hvornår tung trafik vil finde sted ifm. transport af overskudsjord.

97%

Vi anbefaler, at uanset hvilke løsninger, der vælges, skal præmisserne for valget være transparente.

97%

Vi anbefaler, at transport af overskudsjord ved sejlads bør overvejes, selvom det er lidt dyrere.

88%

#11

Fuld gennemsigtighed af økonomi og en flerdimensionel budgetforståelse.

Som borger skal det være muligt at få overblik over prioriteringer og cost-benefit-analyser. Derfor anbefales en fuld gennemsigtighed i forhold til budgettet. Desuden er der brug for at udarbejde budgetter i et bredt bæredygtighedsperspektiv (økonomisk, miljømæssigt, socialt, CO₂), for at forpligte bygherre til løbende at vurdere og redegøre for status ift. projektets forskellige dimensioner, så der kan tages højde for ny viden løbende.

97%

Vi anbefaler, at budgettet for Lynetteholm gøres offentligt tilgængeligt, så udfordringer, overvejelser og usikkerhed synliggøres.

100%

Vi anbefaler, at der udarbejdes en regional/national plan for finansiering af kystsikring af København og omegn i forlængelse af Lynetteholm som kystsikring.

97%

Vi anbefaler, at budgettet og finansieringen deles op i jordeponi, klimasikring, byudvikling og infrastruktur.

94%

Vi anbefaler, at præmisserne for finansiering af Lynetteholm genbesøges med rettidig omhu, hvor ny viden inddrages i en vurdering af det samlede projekt.

94%

Vi anbefaler, at etablering af Lynetteholm udarbejdes med en elementopdelt bundlinje. Herunder:

- natur, miljø, hav, biodiversitet
- de langsigtede økonomiske konsekvenser for f.eks. klima og miljø.

88%

Vi anbefaler, at der laves en genberegning af produktionen af overskudsjord i København, samt at der laves en vurdering af, hvorvidt Lynetteholm kan etableres indenfor den estimerede tidsperiode og økonomi. Herunder hvordan ser økonomien ud for anvisning af jord om 10 år.

88%

Minoritetsudtalelse

Borgersamlingens sekretariat har ved afslutningen af første fase modtaget en enkel minoritetsudtalelse fra et medlem. Udtalelsen fremgår her:

STOP Lynetteholmen.

Det er min opfattelse, at der i høringsgruppen var et massivt flertal mod, at Lynetteholmen anlægges i den form, som det er bestemt på nuværende tidspunkt. Dvs. med etablering af en kæmpe kunstig ø, opførelse af en stor ny bydel, etablering af en motorvej fra Nord-sjælland til Sverige og en ny Metro (som for øvrigt blev vedtaget af Metroselskabet i denne uge). Det er min opfattelse, at politikerne kører derud af, uanset hvad vi måtte mene. Jeg har følt det ubehageligt og naivt at skulle sidde og lade som om, vi får indflydelse på noget som helst betydningsfuldt i denne proces. End ikke et klimabudget eller et økonomisk budget er blevet fremlagt. Jeg ønsker ikke, at der etableres en ø mere i Øresund, og jeg vil ikke deltage i 2. fase af projektet, for grundlaget er umuligt – udviklingen af den nye bydel bliver aldrig nogensinde bæredygtig for natur, klima og mennesker.

Anne Bundsgaard

4

Udtalelser fra organiserede parter

- ➔ Opdragsgiver
- ➔ Advisory Board
- ➔ Ekspertgruppe
- ➔ Tredjepartssekretariat

Opdragsgiver

Kære medlemmer af Borgersamling om Lynetteholm

Tak for jeres tid, engagement, for at tage opgaven alvorligt og for at fordybe jer i den store mængde af materiale, som har været nødvendig for at kunne besvare opgaven. Den fremtidige udvikling af Lynetteholm er en vigtig og kompleks opgave at gå til. Det er tydeligt for os, at I har lagt meget flid og umage i det.

Da vi satte borgersamlingens arbejde i gang, var det for at skabe et rum for samtalen, hvor fakta og viden kunne danne grundlag for den debat, der optager borgerne i København og omegnskommunerne.

Holdningerne til Lynetteholm er stadig mange og forskellige – og sådan er det oftest, når det handler om byudvikling. I har måske også erfaret netop dette i jeres arbejde i Borgersamling om Lynetteholm. Det er helt naturligt, at en bred repræsentation af borgere giver mange forskellige perspektiver. Og det er kun godt, for det giver bedre resultater i den sidste ende.

Det har uden tvivl været en stor opgave at blive klar til at kunne besvare en så omfangsrig opgave, som rækker ud over hver enkelt af jer som borgere, men som også går på tværs af generationer og strækker sig langt ud i fremtiden.

Det har været utrolig interessant og lærerigt for os at følge med på sidelinjen og opdage, at vi på mange områder deler samme fokus. I By & Havn er vi også optaget af at bidrage til at udvikle en by, der er forberedt til fremtidens udfordringer, er baseret på klimavenlige løsninger, og som kan sikre fremtiden for Københavns kommende generationer og deres behov.

Vi håber, at det har været en lærerig og spændende proces for jer, at være en del af borgersamlingen, og at I har følt jer godt klædt på til opgaven. Vi har i hvert fald ikke været i tvivl om jeres engagement og gå-på-mod, og vi ser nu frem til at gå i dybden med jeres anbefalinger og sørge for, at de kommer til at leve videre, når der skal træffes fremtidige politiske beslutninger om den videre udvikling af Lynetteholm.

Tak for jeres store og grundige arbejde.

Anne Skovbro

Adm. Direktør, By & Havn

Advisory Board

Det danske samfund står over for store forandringer de kommende årtier: Vi skal bygge, anlægge, omlægge og reformere for at ruste vores samfund til de udfordringer, der uundgåeligt vil tilstøde os.

Mange af disse forandringer vil være dilemmafyldte, fordi vi lever i en kompleks tidsalder, hvor mennesker, samfund, økonomi, klima og biodiversitet er tæt forbundet. Derfor må konsekvenserne af store, samfundsmæssige projekter altid overvejes grundigt. Det gælder også Lynetteholm.

Det er afgørende at sikre en demokratisk proces, hvis vi skal skabe robuste løsninger. En omfangsrig aktivitet har betydning for mange borgere, og derfor skal mange borgere også inddrages med netop deres synspunkter og ideer, som vil være præget af forskellige perspektiver.

Mens der findes mange måder at inddrage professionelle aktører i store beslutningsprocesser, har det haltet med kvaliteten af inddragelsen af borgere. Dette kan synes ironisk – det er jo trods alt en vigtig del af vores samfunds demokratiske fundament.

De senere år, ikke mindst i en tid med sociale medier, har det været en udfordring at lytte efter, hvad der reelt rører sig hos den brede befolkning. Det har syntes særligt svært at finde måder at inddrage borgere på, hvor man bagefter kan sige, at resultatet rent faktisk repræsenterer bredden af borgernes synspunkter, og hvor indflydelsen er reel. For borgere vil ikke bare høres – men også gerne bidrage til processen.

Her er Borgersamlingen om Lynetteholm ét bud på, hvordan det kan gøres. Vi har som Advisory Board bestræbt os på at sikre dette demokratiske eksperiment nogle rammer, der gør resultaterne så brugbare som muligt.

Vores opgaver har været at:

- Sikre armslængde, balance og ordentlighed i organiseringen af borgersamlingen.
- Varetage udvælgelsen af den uafhængige ekspertgruppe
- Kvalificere formuleringerne af borgersamlingens kernespørgsmål i de to faser

Uafhængigheden af Borgersamlingen og rum for diversiteten i meningerne har været afgørende for os. Derfor har vi også:

- Løbende rådgivet opdragsgiver i at vægte balancer og sikret, at principperne omkring uafhængige borgersamlinger er blevet varetaget.
- Været optaget af, hvordan både Lynetteholms kritiske stemmer og byens interessenter bredt kunne tænkes konstruktivt ind.
- Haft fokus på at forankre Borgersamlingen i den videre formelle beslutnings- og planproces, særligt i Borgerrepræsentationen.

Det er Advisory Boardets opfattelse, at Borgersamlingen har haft meget gode rammer til at arbejde: Fra alle parter side har det været magtpåliggende at sikre, at borgerne kunne arbejde uforstyrret og med de nødvendige ressourcer – også, når behov for ekstra ressourcer i form af ny viden eller mere tid er opstået undervejs.

Vi forholder os ikke indholdsmæssigt til de konklusioner, Borgersamlingen er kommet frem til – det er alene borgersamlingens anliggende. Men vi står på mål for, at den åbne samtale, demokratiets grundlæggende disciplin, i denne proces har haft de gode vilkår, som den fortjener.

Samlet set kan vi stå fuldt inde for Borgersamlingens arbejde. Det har været inspirerende og lærerigt at følge borgernes arbejde – både for det konkrete projekt og som eksperiment. Modellen fra Borgersamlingen om Lynetteholm har potentialet til at gøre os alle klogere og bedre i stand til at løse andre svære dilemmaer i fremtiden.

Vi er som Advisory Board stolte af projektet.

Borgersamlingens Advisory Board:

- **Ida Ebbensgaard**, forperson, journalist, fellow ved Syddansk Universitet (Fase 2)
- **Christian Friis Bach**, forperson, medlem af Folketinget (Fase 1).
- **Lars Tønder**, professor med særlige opgaver, Københavns Universitet
- **Thorkild Ærø**, direktør, fhv. prodekan Aalborg Universitet
- **Kirsten Halsnæs**, professor i klima og økonomi v. Danmarks Tekniske Universitet
- **Winnie Grosbøll**, direktør i Friluftsrådet

Ekspertgruppe

Lynetteholm er et stort anlægsprojekt med afgørende betydning for Københavns fremtid i en klimaforandret verden. Med borgersamlingen har et repræsentativt udsnit af byens borgere haft anledning til at forholde sig lyttende, kritiske og debatterende til de udfordringer og potentialer, som udviklingen af Lynetteholmen rummer.

Borgersamlingen har diskuteret, hvordan vi vil bo, leve og transportere os i fremtiden, og de har afvejet forskellige scenarier for byens udvikling med forbundne miljøkonsekvenser. Borgersamlingen har også diskuteret de demokratiske processer omkring de beslutninger, der træffes for vores fremtidige by. Det har vi som ekspertgruppe forsøgt at støtte op om undervejs efter bedste evne.

Ekspertgruppen er sammensat af forskere, der dækker forskellige temaer, der er afgørende for Lynetteholms anlæggelse. På den baggrund er vi som ekspertgruppe blevet bedt om at stille forsknings- og erfaringsbaseret viden til rådighed for borgersamlingens medlemmer. Vi har været glade for at kunne bidrage, for vi finder det helt afgørende, at beslutninger om byudviklingsprojekter af denne karakter bygger på et solidt vidensgrundlag. Byudvikling bygger imidlertid også på idealer og på holdninger og drømme om den verden, vi vil leve i. Det har derfor været Borgersamlingens opgave at sætte sig grundigt ind i den viden, vi har stillet til rådighed og få indsigt i de forskellige muligheder og udfordringer. På den baggrund har borgersamlingen – uden vores indblanding – skulle prioritere, hvad de ønskede mere viden om og på et oplyst grundlag skabe egne holdninger og anbefalinger. Som ekspertgruppe har vi således fungeret som videnspersoner, og vores personlige holdninger til Lynetteholm finder vi underordnede i denne sammenhæng. Vi ser det derfor ikke som vores opgave at vurdere borgersamlingens anbefalinger. Det overlader vi til offentligheden, projektets opdragsgiver og de politiske beslutningstagere.

Vi er som ekspertgruppe udpeget af borgersamlingens Advisory Board og har siden igangsættelsen været tilknyttet borgersamlingens tredjepartsekretariat. Vi har værnet om vores faglige uafhængighed og sikret os armslængde i forhold til opdragsgiveren. Hverken opdragsgiver eller andre interessenter har gjort forsøg på at påvirke vores arbejde.

Vores arbejde i ekspertgruppen har fordelt sig over to faser:

- I første fase bistod vi med faglig baggrundsviden til brug for diskussionerne om Lynetteholm. Det skete gennem henvisninger til blandt andet tekster og film i den materialsamling, der er stillet til rådighed for borgersamlingens medlemmer. Efterfølgende har vi deltaget med fagindlæg og stillet op til spørgsmål ved borgersamlingens møder.
- I anden fase har vi bidraget med yderligere litteratur og fagindlæg. Vi har løbende diskuteret, hvordan vi bedst kunne bistå med viden til den komplekse og omfattende kerneopgave. I ekspertgruppen dækker vi ikke alle aspekter af betydning for Lynetteholm, og vi har derfor løbende indkaldt andre eksperter, når særlig viden er blevet efterspurgt af borgersamlingen.

Lynetteholmen er et teknisk kompliceret og et politiseret projekt. Det rummer komplicerede udfordringer, og der kan i mange tilfælde være modsætningsfyldte interesser på spil. Som ekspertgruppe har vi bestræbt os på at opretholde et 'balanceprincip', hvor forskellige perspektiver og videnspositioner er blevet præsenteret. Vi har erfaret, at ekspertgruppens generelle viden om temaer, der er relevante for et anlægsprojekt som Lynetteholm, i nogle sammenhænge kommer til kort, når en borgersamling i sagens natur efterlyser viden af mere specifik karakter relateret til det konkrete projekt. Kun i et enkelt tilfælde er der på anmodning af Borgersamlingen lavet undersøgelser og udregninger, der specifikt omhandler Lynetteholmen. Det skete da Borgersamlingen som afslutning på første fase efterlyste et klimaregnskab for Lynetteholm. Rapporten har vakt stor interesse blandt Borgersamlingens medlemmer, og vidner om behov for lignende undersøgelser også indenfor andre tematikker. Den slags undersøgelser er imidlertid tidskrævende, og rapporten kom til at spille ind i borgersamlingens arbejde på et meget sent tidspunkt i processen. Vi er i den forbindelse blevet opmærksomme på timingens betydning, når viden spilles ind i en borgersamlings demokratiske beslutningsprocesser. Vi har desuden lært vigtigheden af, at ekspertgruppen gennem hele processen er synligt til stede og løbende rådgiver borgersamlingens medlemmer.

En borgersamling er en proces, hvor faglig viden bringes i tæt samspil med almindelige borgeres erfaringer og værdier med henblik på at levere input til en bredere beslutningsproces. Det er vores forhåbning, at vi gennem vores arbejde i ekspertgruppen har bidraget til, at vi som by og samfund er blevet klogere dels på Lynetteholm-projektet, dels på hvordan vi træffer nuancerede beslutninger om byens udvikling fremover.

Tak for samarbejdet!

Borgersamlingens ekspertgruppe:

- **Claus Bech-Danielsen** (Forperson), professor på institut for Byggeri, By & Miljø på Aalborg Universitet.
- **Anders Blok**, lektor ved Sociologisk Institut på Københavns Universitet.
- **Gertrud Jørgensen**, professor i byplanlægning på Københavns Universitet (fase 2)
- **Harry Lahrmann**, lektor ved Institut for Byggeri, By og Miljø på Aalborg Universitet.
- **Jens Hesselbjerg Christensen**, professor i Klimafysik på Niels Bohr Institutet på Københavns Universitet.
- **Jette Bredahl Jacobsen**, professor i miljø- og ressourceøkonomi ved Københavns Universitet.
- **Mette Termansen**, professor ved Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi på Københavns Universitet. (fase 1)
- **Tom Nielsen**, professor på Arkitektskolen i Aarhus.
- **Peter Frigaard**, lektor ved Det Ingeniør- og Naturvidenskabelige Fakultet på Aalborg universitet. (fase 1)

Tredjepartssekretariat

Tak til alle, der har bidraget til at gøre en demokratisk nyskabelse som en borgersamling om Lynetteholm til en realitet. Først og fremmest tak til medlemmerne, der har leveret en imponerende bedrift over borgersamlingens to faser ved at forholde sig lyttende, kritiske og debatterende til hovedstadens fremtid. På vegne af deres medborgere indgik de i en vigtig demokratisk samtale om Københavns udvikling.

Resultatet af deres arbejde kan gøre os alle klogere på, hvad et repræsentativt udsnit af hovedstadens borgere vægter som væsentligt og vigtigt, når de, på et oplyst grundlag, skal give deres anbefalinger til vores tids største anlægsprojekt.

Beslutningen om Lynetteholm blev truffet inden borgersamlingen fik mulighed for at forholde sig til projektet. Det forholder medlemmerne sig kritisk til. Ikke for at underkende de folkevalgtes beslutninger, men for at supplere den demokratiske samtale og styrke mulighederne for, at flere borgere kan inddrages i projekter i en størrelsesorden af Lynetteholm.

Medlemmerne kommer med deres anbefalinger til, hvordan vi kan styrke den demokratiske samtale om Lynetteholm fremover. Derudover kommer de med anbefalinger til, hvordan vi skal tænke i nye finansieringsmodeller, og bud på, hvordan vi skal bo, leve og transportere os bæredygtigt. Medlemmerne er optaget af, at vi som by laver kystsikringer, der hvor Lynetteholm er planlagt – med afsæt i forskellige tilgange. Ønsket om kystsikring går hånd i hånd med en meget tydelig anbefaling om at sætte tempoet ned, give rum til naturen og eksperimentere med nye tilgange til klima- og byudvikling. At vi gentænker tidligere vækst-, finansierings- og udviklingsmodeller. Til gavn for nye generationer.

Tak til forpersonerne Christian Friis Bach, Ida Ebbensgaard og Claus Bech Danielsen, samt alle medlemmer af borgersamlingens Advisory Board, ekspertgruppe og oplægsholdere ved samlingerne. I har alle stillet jeres tid og kompetencer til rådighed for et unikt eksperiment og bidraget til den demokratiske debat. Tak til borgere fra tidligere borgersamlinger, der har bidraget som procesværter og indgået som frivillige ved samlingerne.

Tak til Københavns Borgerrepræsentation for at værne om processen og modtage borgersamlingens endelige anbefalinger og behandle dem i jeres videre politiske arbejde. Og endeligt tak til opdragsgiver i By & Havn for at igangsætte en uafhængig borgersamling, træde lyttende tilbage og lade borgersamlingen arbejde i dybden fra start til slut.

I en tid, hvor megaprojekter på energi-, by- og infrastrukturuområdet i stigende grad skaber konflikter, er det modigt og vigtigt, at netop en organisation som By & Havn skaber rammer for en uafhængig borgersamling. Det er et mod, der forpligter – og det bliver afgørende at følge, hvordan anbefalingerne bliver behandlet og brugt herfra. Både for projektets skyld, men i særdeleshed for at genskabe tilliden til processen omkring Lynetteholm.

Sekretariatets validering og OECDs principper

Vi arbejder som demokratirådgivere ud fra internationale principper for deliberativt demokrati udviklet af OECD på basis af evaluering af 300 borgersamlinger internationalt (OECDs principper).

Vi har som sekretariat drevet både første og anden fase af Borgersamling om Lynetteholm og dermed organiseret og faciliteret arbejdet. Det har været en forudsætning for os, at vi uhindret kunne designe og gennemføre borgersamlingen i overensstemmelse med OECDs principper. Dette gælder i forhold til parametre som uvildighed, åben stratificeret lodtrækning (v. Danmarks Statistik), gennemsigtighed i processen, brug af uafhængig ekspertviden, det krævede antal af timer til rådslagning,

opdragsgivers forpligtelse til at modtage og svare på anbefalingerne, samt viderebringe disse uredigeret fra borgersamlingen til offentligheden og opdragsgivers politiske ejere.

Medlemmerne af borgersamlingen har i løbet af borgersamlingen fået teknisk og faglig viden og været igennem en langvarig læringsproces. Medlemmerne har i høj grad været optaget af, hvilke problemer Lynetteholm kan og bør være løsningen på i fremtiden. Særligt har borgersamlingen været optaget af at etablere en fælles samtale om, hvilken retning og hvilke værdier, der skal være styrende for fremtidens bysamfund. Det viser behovet efter en større samtale om byens udvikling og, at borgersamlinger som metode kan bidrage til give politikere indsigt i dette.

Som beslutningstager kan man bruge erfaringerne fra processen og dette dokument, når man i fremtiden skal arbejde med byudviklingsprojekter.

Proces

Vi har som facilitatorer løbende lavet tiltag for at sikre en ligeværdig tilstedeværelse og fair fordeling af talletid - uanset baggrund, erfaringer og holdning til Lynetteholm. Medlemmerne valgte ved sidste samling at udskyde den endelige færdiggørelse og besluttede sig for en ekstraordinær samling. Dels for at sikre, at ekspertgruppen kunne få tid til valide en afsluttende CO2 rapport, dels for at give ekstra tid til udvikling af scenarier og afsøge muligheden for et etablere et fælles forord, så flest mulige medlemmer kunne være underskrivere af endelige anbefalinger, uanset holdning til Lynetteholm. Det er første gang, at medlemmerne har udbedt sig en ekstra samling ved en borgersamling i Danmark, og der er kun enkelte internationale fortilfælde. Det viser kompleksiteten, optagetheden af at være enige om uenighed og en dedikation til opgaven.

Borgersamlinger oplever et naturligt frafald over tid grundet medlemmernes livsomstændigheder. I første fase blev der konstateret et frafald på linje med det nationale klimaborgerting. I anden fase blev antallet af deltagere tilpasset, så det svarede til en typisk kommunal borgersamling, der blev indført tiltag som buddy-ordninger, hvor man fra start af fik en mindre gruppe at høre til i, og enkelte samlinger blev gjort kortere. Reduktion af antal og tiltag for deltagelse bidrog til en højere fastholdelsesprocent i anden fase.

Medlemmer har bredt bidraget til at skrive den endelige tekst og afgivet stemmer. Samlet viser anbefalingerne en balance af det de er enige i på tværs af forskellige holdninger. Særligt medlemmernes forord og brug af scenarier har bevirket, at flest mulige har kunnet indgå i de endelige anbefalinger. I fase 1 afgav ét medlem en minoritetsudtalelse. Medlemmerne fandt ikke behov for at tilpasse deres delanbefalinger fra første fase i deres afsluttende arbejde.

Modtagelsen

Anbefalingerne er fra første til sidste side udtryk for medlemmernes egne ord og afspejler den repræsentative spredning, tidsforbruget og den delibererede viden. Vi har som uafhængige rådgivere oplevet hvordan medlemmerne er lykkedes med at indgå ligeværdigt i samtalerne med respekt for hinandens uenighed.

Vi opfordrer derfor både opdragsgiver, de politiske ejere, interessenter og den brede offentlighed til at modtage borgersamlingens anbefalinger med samme intention, som de er skabt. Med øje for nuancerne, balancerne og kunsten at finde hinanden på tværs af positioner og at undgå at tage enkelte anbefalinger, overskrifter eller formuleringer ud af sin sammenhæng.

Som tredjepartsekretariat konstaterer vi, at Borgersamling om Lynetteholm samlet har opfyldt og indfriet OECDs internationale principper om uafhængighed, armlængde og deliberation.

Johan Galster, Zakia Elvang og Simone Klint

We Do Democracy

5

Bag om borgersamlingen

- ➔ Proces, viden og forløb
- ➔ Borgersamlingens forløb

Proces, viden og forløb

Kort om borgersamlinger

En borgersamling er en deliberativ demokratimetode, der giver et repræsentativt udsnit af borgere mulighed for at gå i dybden med en given udfordring, og på et oplyst grundlag udarbejde anbefalinger og fælles bud på løsninger. Deliberativ betyder, at metoden er baseret på rådslagning og viden, og har fokus på at udvikle løsningsforslag, der rummer en repræsentativ gruppes forskelligheder, livssyn og prioriteringer. Derigennem kan borgerne være med til at kvalificere og styrke beslutningsprocesser. Metoden er internationalt anerkendt, og bygger på OECD's principper for deliberation. Borgersamlinger bliver i disse år stadig mere udbredt i Danmark, og har de seneste 10 år været systematisk anvendt i forbindelse med en lang række større beslutningsprocesser i bl.a. EU, Canada, Storbritannien, Tyskland, Australien, Irland og Belgien.

Borgersamlingens to faser

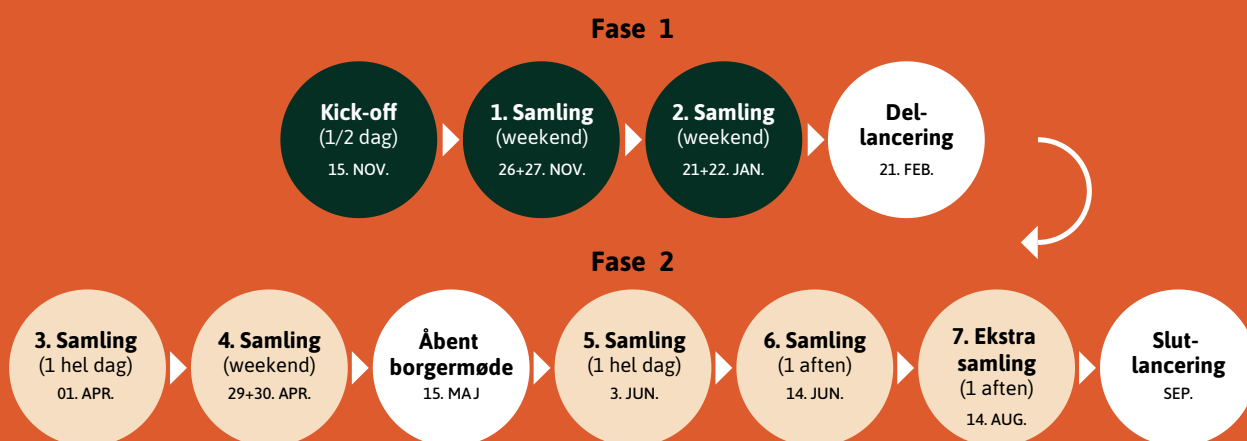
Borgersamling om Lynetteholm er bygget op omkring to faser for at give medlemmerne mulighed for at arbejde med to forskellige arbejdsspørgsmål og fokuspunkter. I første fase vægtes fordele og ulemper ved Lynetteholm og det, der er taget beslutning om ifbm. anlægsloven om Lynetteholm, og i anden fase udarbejdes der fremadrettede anbefalinger til den videre udviklings- og beslutningsproces for Lynetteholm.

I første fase har borgersamlingens medlemmer indsamlet viden om projektet og vendt udfordringer og potentialer, samt udvalgt hvilke principper og værdier medlemmerne vil have fokus på i deres videre arbejde i anden fase. I første fase svarede medlemmerne sammen på kernespørgsmålet: "Hvilke fordele og ulemper ser du ved Lynetteholm? Og hvilke anbefalinger har du til den videre proces i udviklingen af Lynetteholm?"

Som afslutning på første fase blev der udgivet en midtvejsrapport med anbefalinger og disse indgår således også i denne samlede rapport. Delanbefalingerne udkom midtvejs i processen for at give offentligheden mulighed for at tilgå borgersamlingens arbejde og samtidig give opdragsgiveren mulighed for at bidrage med deres foreløbige svar til borgersamlingens medlemmer. De skriftlige svar fra By og Havn kan findes inde på borgersamlingens platform www.lynetteholm.borgersamling.dk

I anden fase af borgersamlingen har medlemmerne arbejdet med og svaret på kernespørgsmålet: "Hvordan kan Lynetteholm blive en bydel, der understøtter en bæredygtig udvikling for mennesker, natur og miljø i hovedstadsområdet i fremtiden?" Medlemmerne har hertil arbejdet videre med indsigter, udfordringer, dilemmaer og tematikker, der blev lokaliseret i første fase. De endelige anbefalinger skal derfor læses og forstås i en sammenhæng på tværs af arbejdet i de to faser.

Kernespørgsmålene for borgersamlingen har været bearbejdet og kvalificeret af borgersamlingens Advisory Board. Den samlede rapport er ved afslutningen af borgersamlingen overdraget til bestyrelsen for By & Havn, som har forpligtet sig til at modtage og undersøge, hvordan By & Havn vil arbejde videre med anbefalingerne, og samtidig overdrages anbefalingerne til projektets politiske beslutningstagere. Offentligheden vil kunne finde opdragsgivers respons på både fase 1 og 2 på borgersamlingens hjemmeside: www.lynetteholm.borgersamling.dk

Mandat

By & Havn har som opdragsgiver til borgersamlingen forpligtet sig til at forholde sig til anbefalingerne, men er ikke forpligtet til at følge eller vedtage anbefalingerne. Borgersamlingen er en konsulerende og kvalificerende proces.

Borgersamlingens tilknyttede et Advisory Bord har til opgave at sikre fairness på et styringsniveau og udpege en uafhængig, faglig ekspertgruppe, som skal servicere borgersamlingens medlemmer i opgaveløsningen.

Borgersamlingen er forpligtet til at følge OECD's principper for deliberative processer, og sekretariatsbetjenes af en uvildig tredjepart, der er sikret armslængde i gennemførelsen via en indgået tredjepartsaftale.

By & Havns bestyrelse har forpligtet sig til at komme med en tilbagemelding på borgersamlingens anbefalinger senest tre måneder efter aflevering og igen efter to år, samt at redegøre for valg, tilpasninger og eventuelle fravalg af anbefalinger i den videre plan og proces.

Derudover er By & Havn forpligtet til at overdrage anbefalingerne uredigeret til Borgerrepræsentationen i Københavns Kommune til brug i den videre politiske proces, og opfordre til brug i den videre politiske beslutningsproces for Lynetteholm.

Borgersamlingens fulde mandat og øvrige styringsmekanismer kan læses her (link) på www.lynetteholm.borgersamling.dk

Borgersamlingens sammensætning

Danmarks Statistik udsendte 10.000 invitationer via digital post til tilfældige borgere i København og 11 omegnskommuner i august 2022. 536 borgere tilmeldte sig lodtrækningen om de 66 pladser i første fase af borgersamlingen. Herefter blev der lodtrukket borgere til at matche bestemte profiler, så medlemsgruppen i sidste ende spejlede Københavns demografiske og socioøkonomiske sammensætning af borgere. Der blev trukket lod om pladserne ud fra udvælgelseskriterierne køn, alder, uddannelse og geografi. Det gør man ud fra en tankegang om, at man har forskellige perspektiver og hverdagsliv, alt efter hvilket køn man har, hvor langt man er i livet, hvilken uddannelsesbaggrund man har og hvor man bor.

Efter første fase fik alle medlemmer tilbud om at deltage i den efterfølgende fase af borgersamlingen. I anden fase skulle medlemsantallet svare til antallet for en kommunal borgersamling på typisk 36 medlemmer. I alt 27 medlemmer valgte efter første fase at forsætte i borgersamlingens anden fase. For at sikre samme tilstræbte repræsentative gruppe i anden fase, skulle der på baggrund af rådgivning af eksperter i analysehuset Analyse & Tal rekrutteres 10 nye stratificerede profiler ud fra tilmeldinger via Danmarks Statistik. De nye medlemmer blev rekrutteret således, at der blev taget højde for profiler med frafald og udmeldelser efter første fase for at sikre, at borgersamlingen også i anden fase var lige repræsentativ for hovedstadsområdet indenfor borgersamlingens fire udvælgelseskriterier: køn, alder, bopæl og uddannelsesniveau. Borgersamlingens anden fase blev herefter igangsat med 37 repræsentative medlemmer. Herunder ses borgersamlingens medlemmers baggrund for første fase og anden fase.

Første fase

Køn	Population (pct.)	Borgersamling (Deltagere)
Mænd	49%	32
Kvinder	51%	33
Ialt	100%	65

Uddannelse	Population (pct.)	Borgersamling (Deltagere)
Grundskole	17%	8
Gymnasial	17%	9
Erhvervsfaglig	14%	7
KVU og MVU	20%	13
Lang videregående	32%	28
Ialt	100%	65

Bopæl	Population (pct.)	Borgersamling (Deltagere)
Københavns Kommune	75%	50
Omegns-kommune	25%	15
Ialt	100%	65

Alder	Population (pct.)	Borgersamling (Deltagere)
16-25 år	20%	12
26-42 år	40%	23
43-59 år	23%	16
60+ år	17%	14
Ialt	100%	65

Forklaring af tabel: Procentsatsen i venstre kolonne "Population" angiver den statistiske fordeling af hhv. køn, alder, bopæl og uddannelse i København (Kilde: Danmarks Statistik). Deltagerantallet i højre kolonne "Borgersamling" angiver den tilpassede repræsentative fordeling af deltagerne i borgersamlingen som spejler den statistiske procentsats bedst muligt.

Anden fase

Køn	Population (pct.)	Borgersamling (Deltagere)
Mænd	49%	20
Kvinder	51%	17
Ialt	100%	37

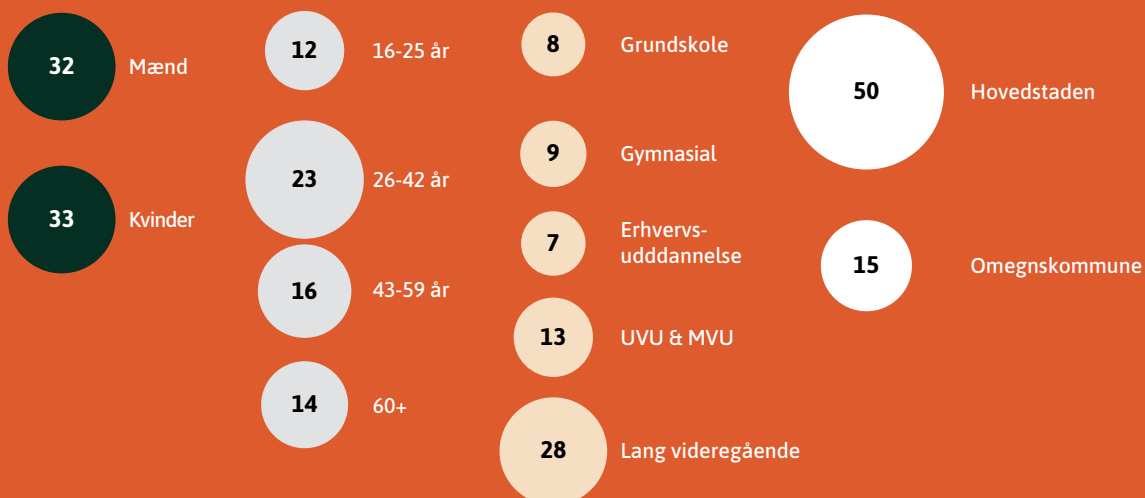
Uddannelse	Population (pct.)	Borgersamling (Deltagere)
Grundskole	17%	7
Gymnasial	17%	4
Erhvervsfaglig	14%	4
KVU og MVU	20%	9
Lang videregående	32%	13
Ialt	100%	37

Bopæl	Population (pct.)	Borgersamling (Deltagere)
Københavns Kommune	75%	29
Omegns-kommune	25%	8
Ialt	100%	37

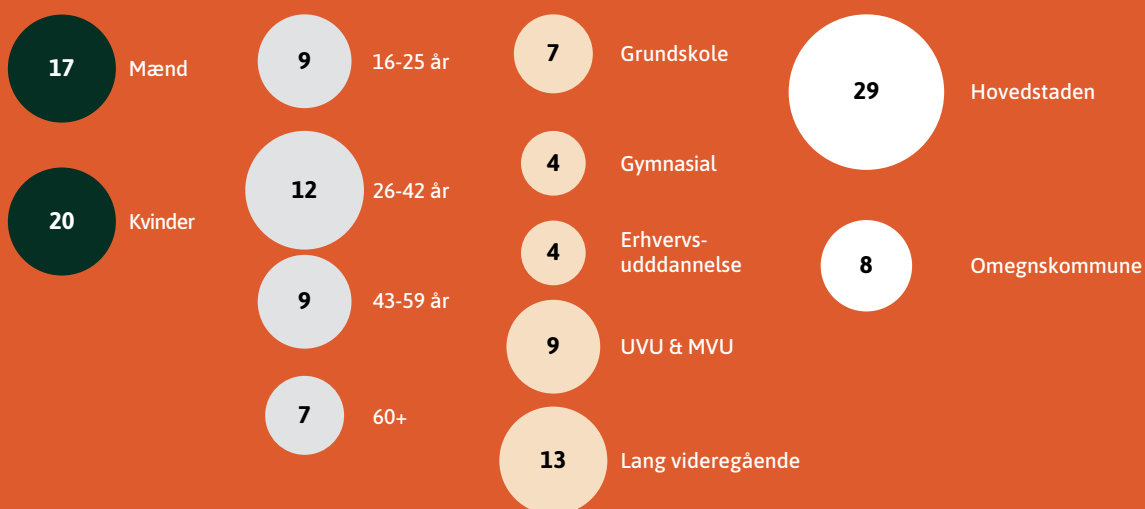
Alder	Population (pct.)	Borgersamling (Deltagere)
16-25 år	20%	9
26-42 år	40%	12
43-59 år	23%	9
60+ år	17%	7
Ialt	100%	37

Her er borgersamlingen i tal:

Første fase

Anden fase

*Forud for indledende statistisk opgørelse var der frafald på én borger, og antal er derfor angivet til 65 medlemmer i første fase. I anden fase var der et frafald på seks personer, hvoraf fire aldrig dukkede op til en samling. Herefter blev der rekrutteret to nye medlemmer for at have en repræsentativ gruppe i fase 2.

Deltagere på samlingerne

I første fase af borgersamlingen var der mellem 52 og 32 medlemmer til samlingerne, og til sidste samling var der 33 medlemmer. I anden fase af borgersamlingen var der mellem 32-22 medlemmer til samlingerne. Borgersamlingens medlemmer besluttede at afholde en ekstraordinær samling i august 2023, her deltog 24 medlemmer. Ved den afsluttende afstemning af anbefalingerne deltog 32 medlemmer i fase 2

På samlingerne har der over tid været frafald af medlemmer, hvilket er sammenligneligt med lignende processer og borgersamlinger. Frafall af udtrådte medlemmer af borgersamlingen fra første samling er 13 borgere og i anden fase i alt seks, der framelde sig, hvoraf fire var udtrådt af borgersamlingen af personlige årsager forud for, at processen gik i gang. Øvrige medlemmer har været fraværende ved enkelte samlinger grundet sygdom eller andet.

Københavns Universitet har fulgt borgersamlingen, og vil udkomme med et indblik i frafald og hvilke tendenser og profiler, der kan ses i frafaldet til første fase af borgersamlingen. Ligeledes laves der en evaluering af processen af Analyse & Tal.

Antal af medlemmer på samlingerne, fraværende og udtrådte af borgersamlingen:

Første fase	Antal deltagere til stede	Antal fraværende pga. sygdom eller andet	Antal trådt ud af borgersamlingen
Møde			
Kick-off samling	52	10	6
1. samling, lørdag	43	14	5
1. samling, søndag	45	12	
2. samling, lørdag	35	20	2
2. samling søndag	32	23	

Anden fase	Antal deltagere til stede	Antal fraværende pga. sygdom eller andet	Antal trådt ud af borgersamlingen
Møde			
3. samling	22	10	4 (forud) 2 (efter)
4. samling, lørdag	31	3	
4. samling, søndag	27	7	
Åbent borgermøde	25	9	
5. samling	29	5	
6. samling	23	11	
7. samling (ekstraordinær)	24	9	1

Deltagende medlemmer har fået tilbudt et honorar på 500 kr. pr. deltagelsesdag.

Samlet liste over ekspertbidrag og oplægsholdere i første fase

- Nanna Westerby Jensen, plandirektør, Københavns Kommune
- Ingvar Sejr Hansen, udviklingsdirektør, By & Havn
- Tom Nielsen, professor på Aarhus Arkitektskole
- Harry Lahrmann, lektor på Institut for Byggeri og Anlæg, Aalborg Universitet
- Jens Hesselbjerg Christensen, professor klima og geofysik, Københavns Universitet
- Nina Baron, Ph.d., Københavns Professionshøjskole
- Anders Blok, sociolog og lektor, Københavns Universitet
- Jette Bredahl Jacobsen, professor, Københavns Universitet
- Ismir Mulalic, ass. Professor, Copenhagen Business School
- Karsten Arnbjerg-Nielsen, professor, Institut for Miljø- og Ressourceteknologi, DTU
- Karen Timmermann, professor, DTU Aqua og medlem af Danmarks Biodiversitetsråd
- Lars Wiinblad, Forbrugerrådet Tænk
- Jens Kvorning, arkitekt og professor emeritus ved Det Kongelige Akademi

Samlet liste over ekspertbidrag og oplægsholdere i anden fase

- Anders Blok, lektor Københavns Universitet og medlem af ekspertgruppen
- Ole Schrøder, partner og arkitekt, Tredje Natur
- Mette Lis Andersen, formand for det Det Kongelige Akademi – Arkitekt, Design, Konservering
- Mette Mechlenborg, Seniorforsker på Aalborg Universitet
- Carsten Theede, stifter af Blaffernationen
- Rita Justensen, By & Havn
- Mathias Nordby, Urban Studios
- Ewa Westermark, Partner & Team Director, Copenhagen Office, Gehl Arkitekter
- Kristian Skaarup, initiativtager til ØsterGro og Øens Have
- Anna Aslaug Mortensdottir Lund, adjunkt Landskabsarkitektur og landskab, Københavns Universitet
- Pil Høyer Thielst, partner i Lundgaard & Tranberg Arkitekter
- Silje Eøy Sollien, arkitekt
- Frederik Noltenius Busck, stifter af CPH Village
- Claus Hovmøller Jensen, udviklingsdirektør Refshaleøens Ejendomsselskab
- Annika Agger, lektor på Roskilde Universitets Center
- Ingvar Sejr Hansen, Udviklings- og salgsdirektør, By & Havn
- Kate Svarrer, Danmarks Naturfredningsforening
- Bo Hammer, partner, Kraka Advisory
- Gertrud Jørgensen, professor i byplanlægning Københavns Universitet og medlem af borgersamlingens ekspertgruppe

”Det har virkelig været en rejse vi har været på, med så mange forskellige forskere og mennesker der har fortalt os så mange ting. Jeg havde ikke troet at jeg skulle vide så meget om havmiljø og byplanlægning”

Maren, Københavns Kommune, 16-25 år

Borgersamlingens forløb

Følgende er et indblik i den proces, som borgersamlingen har været igennem, og et resumé af hver samling (møde), der tilsammen har udgjort første og anden fase af borgersamlingen.

Man kan læse mere om hver af samlingerne på borgersamlingens hjemmeside www.lynetteholm.borgersamling.dk. Her kan der samtidigt læses indlæg fra en lang række interessenter og offentligheden, der har bidraget med input til medlemmernes arbejde.

Fase 1

Introduktion til opgaven

Onsdag d. 16. november 2022 · Kick-off · Dag 1

Borgersamlingen blev igangsat ved et kick-off, hvor borgersamlingens medlemmer mødte hinanden, og blev introduceret til borgersamlingens arbejdsmetode, processen og kernespørgsmålet. Medlemmerne fik udleveret en materialesamling fra borgersamlingens ekspertgruppe og tredje-partsssekretariat, samt et opslagsværk fra By & Havn med information om Lynetteholm som projekt.

Overborgmester Sophie Hæstorp Andersen bød borgersamlingens arbejde velkommen med stor interesse.

Udforskning af projektet

Lørdag d. 26. november · Weekendsamling · Dag 2

Formålet med første dag var at give medlemmerne et overblik over projektets baggrund, forudsætninger, præmisser og dilemmaer, og herunder udpege værdier for borgersamlingens arbejde og blive præsenteret for flere faglige perspektiver.

Værdier og oplæg

Medlemmerne udpegede værdier, der skulle være styrende for arbejdet med Lynetteholm, og blev præsenteret for vidensoplæg. Mellem hvert oplæg var medlemmerne i dialog med hinanden, tog noter og stillede spørgsmål til oplægsholderne.

Oplæg: Lynetteholm som projekt – fokus på plan og udvikling

- Nanna Westerby Jensen, plandirektør, Københavns Kommune
- Ingvar Sejr Hansen, udviklingsdirektør, By & Havn

Oplæg: Fagperspektiver på Lynetteholm v. panel af fageksperter

- By- og boligudvikling v. Tom Nielsen, professor på Aarhus Arkitektskole
- Infrastruktur v. Harry Lahrmann, lektor på Institut for Byggeri og Anlæg, Aalborg Universitet
- Klimaforandringer v. professor Jens Hesselbjerg Christensen, klima og geofysik, Københavns Universitet
- Klimasikring og proces v. Ph.d. Nina Baron, Københavns Professionshøjskole

Formålet med dagen var, at medlemmerne blev præsenteret for holdninger i interessentlandskabet og satte deres egen retning for, hvad de gerne ville arbejde videre med og have fokus på. Målet var at lokalisere bekymringer, muligheder og behov for supplerende viden, som der var brug for at belyse frem mod næste samling.

Sejltur og interessentpanel

Dagen startede med en guidet sejltur ud for Kongedybet og efterfølgende paneldebat med en række interessenter, som på opfordring fra borgersamlingens Advisory Board blev inviteret til at bidrage til borgersamlingens arbejde¹. Følgende interessenter valgte at takke ja til at deltage i borgersamlingens panel:

1. Københavns lokaludvalg

- Bent Lohmann, Indre By Lokaludvalg
- Dan Jønsson, Kgs. Enghave Lokaludvalg
- John Michael Jensen, Østerbro/Nordhavn Lokaludvalg
- Frode Neergaard, Christianshavn Lokaludvalg
- Alex Heick, Bispebjerg/Nordvest Lokaludvalg

2. Den grønne ungdomsbewægelse

- Astrid Blom og Ask Palnum Knudsen

3. Klimabewægelsen

- Andreas Stokkendal

Borgersamlingens medlemmer havde ligeledes adgang til de interessentperspektiver og partsindlæg, som var uploadet på projektets hjemmeside, hvor alle har haft mulighed for at bidrage med deres perspektiver i relation til borgersamlingens arbejde

Gruppearbejde

Borgersamlingen arbejdede herefter i grupper med det formål at udpege:

- Hvilke udfordringer og muligheder svarer projektet på – og hvilke svarer det ikke på?
- Hvad er bekymringerne – i processen og projektet?
- Hvilken foreløbige temaer er vigtige at arbejde videre med?
- Hvilken viden mangler vi for at kunne besvare opgaven?

Online arbejdsgruppemøder mellem første og anden weekendsamling

Borgersamlingens medlemmer undersøgte i online grupper forskellige emner. Tredjepartssekretariatet faciliterede onlinemøderne d. 9. januar 2023, hvor der blev debatteret om følgende udvalgte tematikker:

- Bæredygtig byudvikling og infrastruktur
- Demokrati og inddragelse
- Klima og miljø
- Kystsikring
- København som havneby
- Finansiering og økonomi

¹ Se www.lynettelholm.borgersamling.dk for den fulde liste af inviterede interessenter

ALEX PEICK

SVT-DRUK HJEMME LARSEN PEICK

ASK FALUN

DR. LARSEN LARSEN

Konkretisering af anbefalinger

Lørdag d. 21. januar · Weekendsamling · Dag 4

Formålet for weekenden var at udforske de temaer, som medlemmerne havde udpeget og arbejdet videre med i online-arbejdsgrupper siden sidste samling. Derudover blev der indhentet flere ekspertperspektiver og formuleret delanbefalinger for borgersamlingens første fase.

Dagens temaer var "Demokratisk proces" og "Lynetteholm som halvø og kystsikring".

Borgersamlingen undersøgte arbejdsgruppernes arbejde og feedback i et tema- galleri. Herefter blev medlemmerne præsenteret for vidensoplæg fra eksperter, som bidrag til borgersamlingens arbejde. Efter hvert oplæg var medlemmerne i dialog med hinanden, tog noter og stillede spørgsmål til oplægsholderne.

Oplæg: Demokrati og proces, ekspertperspektiv:

- Anders Blok, sociolog og lektor Københavns Universitet

Oplæg: Finansiering, ekspertperspektiver

- Jette Bredahl Jacobsen, professor, Københavns Universitet samt Ismir Mulalic, ass. professor Copenhagen Business School

Oplæg: Kystsikring, ekspertperspektiv

- Karsten Arnbjerg-Nielsen, professor v. Institut for Miljø- og Ressourceteknologi, DTU

Oplæg: Havmiljø, ekspertperspektiv

- Karen Timmermann, professor på DTU Aqua og medlem af Danmarks Biodiversitetsråd

Skriveværksted

I grupper skrev medlemmerne derefter på de første delanbefalinger og borgersamlingens værdigrundlag. Der foregik løbende afstemninger og fælles vurderinger af retninger for anbefalingsarbejdet, hvor hensyn og prioriteringer på tværs af medlemmerne blev indarbejdet i det fælles materiale

Søndag d. 22. januar · Weekendsamling · Dag 5

Dagens temaer var Lynetteholm som fremtidig bydel og trafikmodel + skriveværksted

Medlemmerne tilpassede deres foreløbige arbejde i forhold til kommentarer og input på tværs af grupperne og blev herefter præsenteret for to ekspertoplæg, der blev drøftet i plenum

Oplæg: Infrastruktur:

- Lars Wiinblad, Forbrugerrådet Tænk

Oplæg: Byudvikling

- Jens Kvorning, arkitekt og professor emeritus, Det Kongelige Akademi

Skriveværksted: Input til fase 2

På baggrund af ekspertoplæg og viden fra arbejdsgrupper producerede medlemmerne del anbefalinger, idéer og efterspørgsler til brug i fase 2 af borgersamlingen. Medlemmerne havde mulighed for at komme med kvalificeringer til alle punkter i plenum

Redaktionsgruppe

Medlemmerne valgte en redaktionsgruppe på syv medlemmer, der fik til opgave at færdiggøre det redaktionelle arbejde med at færdiggøre borgersamlingens anbefalinger ud fra den vejledende afstemning og de noter, som medlemmer afgav under afstemningen på sidste samling. Herefter blev de 11 anbefalinger sendt til endelig afstemning hos medlemmerne.

Fase 2

Opstart af fase 2

Lørdag d. 1. april · Samling · Dag 6

Formålet for samlingen var at igangsætte anden fase af Borgersamling om Lynetteholm og byde nye medlemmer velkommen, samt drøfte kernespørgsmålet for anden fase og udpege problemstillinger, som bør behandles i anden fase. Herunder udpeges det hvilken viden og inspiration, der vil være god for at besvare borgersamlingens kernespørgsmål.

Borgersamlingens formål og metode blev genbesøgt, nye medlemmer blev introduceret til arbejdet og der blev lavet buddy-ordninger på tværs af medlemmerne.

Advisory Boardets forperson for anden fase, Ida Ebbensgaard, journalist og tidl. chefredaktør på Zetland, motiverede kerneopgaven i denne fase af borgersamlingen: "Hvordan kan Lynetteholm blive en bydel, der understøtter en bæredygtig udvikling for mennesker, natur og miljø i hovedstadsområdet i fremtiden?".

Oplæg: Tidslinje for byudvikling og beslutningsproces

- Ingvar Sejr Hansen, udviklingsdirektør By & Havn
- Anders Blok, lektor Københavns Universitet

Oplæg: Lynetteholms kystlandskab

- Ole Schrøder, Arkitekt fra Tredje Natur

Gruppearbejde og workshop

Medlemmerne arbejder i grupper med en række spørgsmål og udfordringer, herunder:

- Hvilke håb og drømme har vi for fremtiden?
- Fordele og ulemper ved København – i dag?
- Hvilke problemer, dilemmaer og spørgsmål skal vi være optaget af?

Oplæg: Finansiering og ejerskabsmodeller ved byudvikling

- Mette Lis Andersen, formand for det Det Kongelige Akademi – Arkitekt, Design, Konservering holdt et oplæg om finansiering og ejerskabsmodeller ved byudvikling

Tredje samling blev rundet af med, at medlemmerne gav input til den videre proces.

Inspirationstur, anbefalinger og planlægning af Åben Borgersamling

Lørdag d. 29. april · Weekendsamling · Dag 7

Formålet for weekenden var at indhente ny viden og inspiration, vidensdele og beslutte tema/spor for det videre arbejde for derefter at arbejde videre med materialet fra sidste samling og udarbejde første skitser til anbefalinger for anden fase, samt planlægge input og spørgsmål til Åben Borgersamling d. 15. maj.

Studieture på tværs af temaer

Oplæg: Boligliv i fremtidens by

- Mette Mechlenborg, Seniorforsker, Aalborg Universitet

Studieture

Medlemmerne af borgersamlingen tog på studietur for at gå på besøg i de tematikker, som medlemmerne havde udvalgt, og få nye perspektiver og inspiration til deres videre arbejde. Medlemmerne kunne vælge imellem tre tematiske studieture:

Studietur 1: By, byrum og mobilitet

- Mathias Nordby fra Urban Studio
- Besøg fra Carsten Theede, Blaffernation
- Oplæg om bebyggelsesplaner i Ørestaden med Rita Justesen fra By & Havn
- Rundvisning i Bo01 i Malmø med fokus på by og mobilitet v. Ewa Westermarck fra Gehl Arkitekter
- Lydrejse: Nordens bæredygtige byer, podcast Urban Studio

Studietur 2: Natur, klima og bæredygtighed

- Oplæg i Øens Have med Kristian Skaarup, initiativtager til ØsterGro og Øens Have
- Køge Bugt Strandpark – introduktion og oplæg v. Anna Aslaug Lund, adjunkt, Landskabsarkitektur og landskab, Københavns Universitet
- Naturperspektiv i byudvikling – en bussamtale med Kate Svarrer, Danmarks Naturfredningsforening
- Bæredygtige fremtidsvisioner v. Pil Høyer Thielst, partner i Lundgaard & Tranberg Arkitekter ved BoligVærkstedet, Jernbanebyen
- Studietur 3: Nye boformer, fællesskaber og andre måder at bo på
- Oplæg om nye boformer og bofællesskaber v. Borups Plads med Silje Eøy Sollien
- Besøg i CPH Village samt oplæg om brug af midlertidighed og bæredygtighed med stifter Frederik Noltenius Busck
- Læringer fra Refshaleøen – gåtur med Claus Hovmøller Jensen, udviklingsdirektør Refshaleøens Ejendomsselskab
- Bæredygtige fremtidsvisioner v. Pil Høyer Thielst, partner i Lundgaard & Tranberg Arkitekter ved BoligVærkstedet, Jernbanebyen

Dagen blev afrundet med opsamling af indtryk og ny viden på tværs af medlemmerne til brug for det fremadrettede arbejde.

Søndag d. 30. april · Weekendsamling · Dag 8

Workshop: Opsamling og anbefalinger

Medlemmerne arbejdede med at kvalificere og debattere tematikker. Borgersamlingen drøftede dilemmaet om, hvordan de som gruppe skulle skrive anbefalinger på tværs af holdninger til Lynetteholm. Drøftelserne resulterede i en plan om at udforme flere scenarier, som man til sidst vil kunne prioritere for at udvide undersøgelsesfeltet og for at vise forskelligheden i gruppen.

Medlemmer blev inddelt i grupper, hvor viden og holdninger fra gårsdagens studieture og udvalgte bærende tematikker for anbefalinger

Oplæg om demokratisk styring

- Annika Agger, Lektor på Roskilde Universitet

Kvalificering og forberedelse af Åben Borgersamling

Gruppearbejder blev præsenteret og indhold blev kvalificeret i plenum efter et rotationsprincip. Derefter blev tilbagemeldinger indarbejdet, og medlemmerne forberedte materialer og spørgsmål til brug for den åbne borgersamling, hvor offentligheden kunne bidrage til arbejdet.

Input fra offentligheden

Mandag d. 15. maj · Åben borgersamling · Dag 9

Formålet med Åben Borgersamling var at få input fra offentligheden til medlemmernes nuværende arbejde. Mødet blev afholdt med deltagelse af borgere, unge og medlemmer fra borgersamlingen Lynetteholm samt procesværter. Derudover var repræsentanter fra We Do Democracy, By og Havn og Københavns Kommune til stede. Diskussionerne omhandlede emner som natur og biodiversitet, klimaneutralitet, mobilitet og transport, blandet og mangfoldig by, bæredygtigt byggeri og andre relevante emner, relateret til udviklingen af Lynetteholmen som en bæredygtig bydel.

Medlemmerne havde særligt fokus på de næste generationer og havde inviteret elever fra to 7. klasser i København ind til at deltage ved ungeborde.

Deltagere på den åbne samling:

- 29 borgere og interessenter
- 8 elever fra to 7. klasser
- 25 medlemmer fra borgersamlingen Lynetteholmen
- proceskonsulenter, We Do Democracy
- repræsentanter fra By og Havn og Københavns Kommune

Scenarier og skriveværksted

Lørdag d. 3. juni · Femte samling · Dag 10

Formålet med dagen var, at borgersamlingen skulle finde sin egen form på anbefalingerne fra fase 2 ud fra en fælles vurdering af ambitionen og retningen, og, ikke mindst, komme med anbefalingerne, så færdige som muligt. Derudover skulle deltagerne have en energifyldt og god dag sammen på Ungdomsøen og fejre deres arbejde ved en middag som afslutning.

Sejltur til Ungdomsøen

Medlemmerne blev sejlet fra Nyhavn til Ungdomsøen, hvor de på sejlturen samlede refleksioner sammen om konsekvenser og muligheder ved Lynetteholm for fremtidige generationer.

Borgersamlingen begyndte med en plenumsamtale om, hvilke scenarier man ønsker, der er i anbefalingerne og hvordan anbefalingernes opbygning skal se ud.

Skriveværksted

Medlemmer fordelte sig i skrivegrupper, som de arbejdede i resten af dagen for at skrive anbefalingerne igennem med brug af materialer og input fra hele borgersamlingens forløb, samt mulighed for at kontakte personer, der har holdt oplæg for borgersamlingen i fase 2.

Arbejdsgrupperne delte deres tekster og udkast, og medlemmerne gav hinanden feedback og delte bekymringer og opmærksomhedspunkter, som grupperne derefter tog stilling til og indarbejdede.

Scenarie-test

Som afslutning på samlingen tilkendegav medlemmerne deres holdning til forskellige scenarier i byudvikling og anlæggelsen, som gav en indikator af hvilke holdninger, der er i borgersamlingen til forskellige scenarier inden for anlæggelsen, infrastruktur og byudviklingen.

Anbefalinger færdiggøres og oplæg om CO₂-beregninger

Onsdag d. 14. juni · Sjette samling · Dag 11

Formålet med aftenen var at fortsætte anbefalingsarbejdet fra Ungdomsøen ved at uddybe og konkretisere udkastene. Dertil bidrog By & Havn med et oplæg om en rapport, der var ved at blive udarbejdet af Kraka Advisory, og som undersøger CO₂-beregninger for Lynetteholm projektet og et alternativt scenarie. Rapporten er udarbejdet på opfordring af Borgersamlingens anbefalinger fra fase 1.

Medlemmerne blev orienteret om Kraka Advisory's oplæg, og om ekspertgruppens opfordring til at se det som et partsindlæg fra By & Havn, da de ikke har haft mulighed for at få præsenteret indholdet af oplægget.

Oplæg om CO₂-beregninger :

- Bo Hammer, Partner i Kraka Advisory

Skriveværksteder

Borgersamlingen arbejdede i grupper for at færdiggøre anbefalingerne til udviklingen af Lynetteholm.

Drøftelse af Kraka Advisory's rapport og konsekvenser for anbefalinger

Borgersamlingen drøftede i plenum hvad oplægget om CO₂-regnskab betød for deres anbefalinger, og så det som en positiv ting, at By & Havn har fået udarbejdet et klimaregnskab og mente, at man som borgersamling bør reagere på det.

Der var forskellige holdninger i gruppen til hvilken betydning, rapporten kunne have for anbefalingerne. Nogen mente, at den ikke var relevant, fordi anbefalingerne ikke forholder sig til scenarierne, hvor andre mente, at borgersamlingen bliver nødt til at se rapporten, før man rigtig kan forholde sig til den.

Borgersamlingens medlemmer efterspurgte at se rapporten, og få ekspertgruppens bearbejdning af den for at gøre den overskuelig. Der var også et ønske om, at borgersamlingen kunne have givet input til scenarierne for udregningen og gå i dybden med, hvad præmisserne var for tallene.

Medlemmerne stemte om at udskyde færdiggørelsen af deres anbefalinger, til rapporten blev udgivet og kommenteret på af ekspertgruppen. Der var flertal for at udskyde færdiggørelsen af anbefalingerne til august, og mødes en ekstra gang for at gøre dette.

Ekstra samling

Mandag d. 14. august · Syvende samling · Dag 12

Formålet med aftenen var at tage stilling til om By & Havns rapport om CO₂-beregninger udarbejdet af Kraka Advisory ville have betydning for udarbejdelsen af scenarier, forord og evt. de ellers færdige anbefalinger som borgersamlingen har udarbejdet.

Dialog og spørgsmål om Kraka Advisories rapport om CO₂-beregninger

- Bo Hammer, Partner i Kraka Advisory
- Gertrud Jørgensen, professor i byplanlægning Københavns Universitet og medlem af borgersamlingens ekspertgruppe

På vegne af ekspertgruppen fortalte Gertrud Jørgensen, hvilke opmærksomhedspunkter ekspertgruppen ville give til borgersamlingen ved læsning af rapporten.

Bo Hammer fra Kraka Advisory fortalte kort om, hvordan rapporten var lavet og hvilke valg de havde taget ift. beregningerne.

Scenarie-udvikling for arealanvendelse

Medlemmerne havde muligheden for at vælge en første og en anden prioritet ud fra 10 scenarier, som var skitseret op på forhånd ud fra borgersamlingens tidligere arbejde (borgersamlingen tilføjet forud for prioriteringen to scenarier, så der i alt var 12). Medlemmerne drøftede resultaterne af afstemningen og om nogle scenarier kunne fjernes, fordi de ikke havde fået nogle stemmer eller førsteprioritets-stemmer. På baggrund af den metode gik medlemmerne videre med 5 scenarier til den endelige afstemning.

Borgersamlingen arbejder med forord, scenarier og anbefalinger

Medlemmerne valgte sig ind på 5 forskellige arbejdsgrupper og arbejdede med den sidste tekst og eventuelle tilføjelser. Hver arbejdsgruppe meldte ind med opmærksomhedspunkter til redaktørgruppen, hvis opgave, det er at lægge sidste hånd på anbefalingerne inden de sendes til afstemning blandt borgersamlingens medlemmer.

Borgerne fik endnu engang gennemgået muligheden for at lave en minoritetsudtalelse. Til sidst var det tid til at afslutte for nogle af medlemmerne et års deltagelse og for andre et halvårs deltagelse i Borgersamlingen om Lynetteholm.

Videre proces for behandlingen af borgernes anbefalinger

Borgersamlingen overleverer deres anbefalinger til By & Havns bestyrelse, som herefter overdrager anbefalinger til Borgerrepræsentationen til politiske behandling i Københavns Kommunes Økonomiudvalg. By og Havn giver en tilbagemelding til borgersamlingens medlemmer efter tre måneder og igen efter to år.

Herunder vises processen for, hvordan By og Havn vil lade anbefalingerne indgå i udviklingen af Lynetteholm.

Fra borgervision til lokalplan – mandat

Lancering af borgersamlingens anbefalinger

Anbefalinger sendes til By & Havn og behandles i bestyrelsen. By & Havn overdrager derefter til BR. B&H svarer på anbefalinger inden for 3 måneder

Anbefalinger indgår i proces for komunalplan 2024. Komunalplan 2024 vedtages.

Høringsfase om arkitektkonkurrence (strukturplan)

Anbefalinger indgår i arkitektkonkurrence udskrives

Endelig strukturplan

Lokalplaner

"Hvordan kan Lynetteholm blive en bydel, der understøtter en bæredygtig udvikling for mennesker, natur og miljø i hovedstadsområdet i fremtiden?"

Kernespørgsmål for borgersamlingens fase 2

Anbefalinger:

- #1 Skab forpligtende inddragelse og demokratisk styring
- #2 Reducer klimabelastningen og vær et aktiv for fremtiden
- #3 Giv naturen højeste prioritet
- #4 Gå foran med nye finansierings- og ejerskabsformer
- #5 Skab rammer for en fleksibel, langsom og brugerstyret udvikling
- #6 Stå sammen om en mangfoldig, blandet og betalbar bydel
- #7 Inviterer til nye boformer med fællesskabet i front
- #8 Vælg bæredygtige og kollektive transportformer

"Hvilke fordele og ulemper ser du ved Lynetteholm? Og hvilke anbefalinger har du til den videre proces i udviklingen af Lynetteholm?"

Kernespørgsmål for borgersamlingens fase 1

Delanbefalinger:

- #1 Forpligtende klimamål ved etablering
- #2 Tilpasning af anlægsloven i takt med tiden og ny viden
- #3 Styrke demokratisk forpligtelse og gennemsigtig proces
- #4 Uvildighed og gennemsigtighed i alle undersøgelser
- #5 Lynetteholm bør ses i et større kystsikringsperspektiv
- #6 Anvendelse af forsigtighedsprincip angående natur og miljø
- #7 Sikre naturlig biodiversitet
- #8 Størst mulig beskyttelse af havmiljøet
- #9 Håndtering af jorddeponi skal varetages så bæredygtigt som muligt
- #10 Minimering af tung transport i anlægsfasen
- #11 Fuld gennemsigtighed af økonomi og en flerdimensionel budgetforståelse.

